

การสร้างสรรค์จากวัตถุไทยที่เสื่อมสภาพ

โดย

นายอิฐฐ งามนิสัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปมหาบัณฑิต

สาขาวิชาศิลปไทย

ภาควิชาศิลปไทย

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2552

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

การสร้างสรรค์จากวัตถุไทยที่เสื่อมสภาพ

โดย

นายอิฐ งามนิตย์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปมหาบัณฑิต

สาขาวิชาศิลปไทย

ภาควิชาศิลปไทย

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2552

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

THE CREATION FROM THE RUINS OF THAI ARTEFACTS

By

Athiwuth Ngamnisai

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree

MASTER OF FINE ARTS

Department of Thai Art

Graduate School

SILPAKORN UNIVERSITY

2009

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร อนุมัติให้วิทยานิพนธ์เรื่อง “ การสร้างสรรค์จาก
วัตถุไทยที่เสื่อมสภาพ ” เสนอโดย นายอริฐ งามนิสัย เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปมหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปไทย

.....

(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย ชินะตั้งกูร)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่.....เดือน..... พ.ศ.

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

1. ศาสตราจารย์ปรีชา เกาทอง
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิรัชญา ดวงรัตน์

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์สุรศักดิ์ เจริญวงศ์)

...../...../.....

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์อภิชัย ภิรมย์รักษ์)

...../...../.....

..... กรรมการ

(อาจารย์สาครินทร์ เครืออ่อน)

...../...../.....

..... กรรมการ

(ศาสตราจารย์ปรีชา เกาทอง)

...../...../.....

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิรัชญา ดวงรัตน์)

...../...../.....

50004207 : สาขาวิชาศิลปะไทย

คำสำคัญ : งานสร้างสรรค์ทางทัศนศิลป์ สื่อผสมและการจัดวาง / การสร้างสรรค์จากวัตถุไทยที่
เสื่อมสภาพ

อริรุช งามนิสัย : การสร้างสรรค์จากวัตถุไทยที่เสื่อมสภาพ. อาจารย์ที่ปรึกษา
วิทยานิพนธ์ : ศ.ปรีชา เถาทอง และ ผศ.วิรัชญา ดวงรัตน์. 66 หน้า.

ผลงานวิทยานิพนธ์หัวข้อเรื่อง “การสร้างสรรค์จากวัตถุไทยที่เสื่อมสภาพ” เป็นการ
สร้างสรรค์ผลงานศิลปะไทยร่วมสมัยในรูปแบบของงานสื่อประสม โดยนำวัตถุทางประเพณีไทยที่
เสื่อมสภาพมาทำการซ่อมเสริม ต่อเติม ส่วนที่เกิดการผุพัง สีกร่อน ด้วยเทคนิคการพอกและการ
แกะสลักซี่ผึ้ง ลวดลายการแกะสลักได้รับแรงบันดาลใจจากคติความเชื่อพื้นบ้านที่มีความสัมพันธ์
เกี่ยวข้องกับวัตถุทางประเพณีไทย เพื่อถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกของสภาพวัตถุที่มีมนต์ขลัง มีพลัง
เหนือธรรมชาติ มีความลึกลับ และความลึกซึ้งของจิตวิญญาณที่สามารถทำการรับรู้ด้วยใจสัมผัส

ภาควิชาศิลปะไทย

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2552

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ 1. 2.

50004207 : MAJOR : THAI ART

KEY WORD : CREATIVE WORKS IN VISUAL ARTS IN MIXED MEDIA AND INSTALLATION
/ THE CREATION FROM THE RUINS OF THAI ARTEFACTS

ATHIWUTH NGAMNISAI : THE CREATION FROM THE RUINS OF THAI
ARTEFACTS. THESIS ADVISORS : PROF.PREECHA THAOTHONG AND
ASST.PROF.WIRANYA DUANGRAT. 66 pp.

"The Creation from The Ruins of Thai Artefacts" is an art thesis created to be a Thai contemporary art in the pattern of mixed media. Thai artefacts that had been deteriorated are used as a main material. They are repaired in the decadent part and added by applying wax over a surface and carving it. The carving pattern is inspired by the folk belief that is associated with the object of Thai tradition. This is because it can convey an emotion, mystery and spirit that can be felt with mind experience.

Department of Thai Art Graduate School, Silpakorn University Academic Year 2009

Student's signature

Thesis Advisors' signature 1. 2.

กิตติกรรมประกาศ

ข้าพเจ้าขอกราบคารวะพระคุณ บิดา มารดา ผู้ให้กำเนิด ขอบพระคุณศาสตราจารย์ปรีชา เถาทอง และผู้ช่วยศาสตราจารย์วิรัชญา ดวงรัตน์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ศาสตราจารย์ชุตินิม์เสมอ และ บรรดาคณาจารย์ภาควิชาศิลปไทย รวมถึงคณาจารย์ทุกท่านในคณะจิตรกรรม ประติมากรรมและภาพพิมพ์ที่ให้การปรึกษาให้ความรู้อบรมสั่งสอน ประสิทธิประสาทวิชาด้าน ศิลปะแก่ข้าพเจ้า ขอบพระคุณมูลนิธิรัฐบุรุษ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์และกองทุนงบประมาณแผ่นดินของบัณฑิตวิทยาลัย ที่มอบทุนในการศึกษาค้นคว้าวิจัยวิทยานิพนธ์ ขอบพระคุณ มหาวิทยาลัยศิลปากรที่ปลูกฝังให้รู้จักคุณค่าแห่งศิลปะ ขอบพระคุณพี่สาวที่คอยดูแลและช่วยเหลือ ข้าพเจ้าตลอดมารวมถึงบรรดาเพื่อนพ้องคนรักและผู้ที่มีส่วนร่วมให้ผลงานวิทยานิพนธ์นี้สำเร็จ ลุล่วงในทุกประการ

ข้าพเจ้าขอให้ความดีและคุณค่าการสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ในกาลนี้ ก่อให้เกิด ประโยชน์ต่อสังคมและวงการศิลปะของประเทศไทย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของการศึกษา	2
จุดมุ่งหมายของการศึกษา	2
สมมุติฐานของการศึกษา.....	2
ขอบเขตของการศึกษา	2
ขั้นตอนการศึกษา	3
วิธีการศึกษา.....	3
แหล่งข้อมูล	5
อุปกรณ์ที่ใช้ในการศึกษา.....	5
2 ข้อมูลที่เกี่ยวกับการสร้างสรรค์.....	6
ทัศนคติที่เกี่ยวกับการสร้างสรรค์.....	6
ที่มาของแนวความคิดและแรงบันดาลใจ.....	7
แรงบันดาลใจจากวัตถุทางประเพณีไทย.....	7
แรงบันดาลใจจากคติความเชื่อ.....	8
แรงบันดาลใจจากผลงานศิลปกรรมไทยโบราณสมัยทวารวดี.....	10
ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาและการออกสำรวจพื้นที่.....	17
การศึกษาและการสำรวจวัตถุทางประเพณีไทย.....	17
การศึกษาและการสำรวจผลงานศิลปกรรมไทยโบราณสมัยทวารวดี.....	19
การศึกษาและการสำรวจภาพจิตรกรรมฝาผนังภายในวัดสุทัศนเทพวราราม...	20
3 ขั้นตอนและกระบวนการสร้างสรรค์.....	25
ขั้นตอนการศึกษาข้อมูล.....	25
ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพของวัตถุทางประเพณีไทยที่เป็นอยู่เดิม	25
ข้อมูลเกี่ยวกับคติความเชื่อ	26

บทที่	หน้า
ข้อมูลทางทัศนศิลป์	26
ขั้นตอนการประมวลความคิด.....	26
ขั้นตอนการแสดงออกด้วยเทคนิควิธีการ	27
การทำโครงสร้างแบบร่างผลงาน	27
การจัดการกับวัสดุทางประเพณีไทย	27
การเตรียมจี๊ฟั้งก่อนการนำไปสร้างสรรค์.....	28
การนำจี๊ฟั้งไปทำการสร้างสรรค์บนวัสดุทางประเพณีไทย	28
การแกะสลักจี๊ฟั้งภายในผลงาน	29
การอุดปูนซีเมนต์ขาวผสมทราย.....	30
การตกแต่งสีพื้นผิวปูนซีเมนต์ขาว.....	30
ขั้นตอนการนำเสนอผลงาน.....	40
การนำเสนอผลงานชุดเรือขุด.....	40
การนำเสนอผลงานชุดบันไดเรือน.....	40
การนำเสนอผลงานชุดฝาเรือนไทย.....	40
ขั้นตอนการประมวลความคิดเชิงทัศนศิลป์.....	42
รูปทรง.....	42
โครงสร้างสี.....	43
เส้น.....	43
พื้นผิว.....	44
มิติ.....	44
4 การสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์.....	45
การสร้างสรรค์ผลงานระยะก่อนวิทยานิพนธ์.....	45
ปัญหาในการสร้างสรรค์ผลงานระยะก่อนวิทยานิพนธ์.....	45
การสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์.....	50
ผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 1.....	50
ผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 2.....	50
ผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 3.....	50
ปัญหาในการสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์.....	51
5 สรุปการสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์.....	61

	หน้า
บรรณานุกรม.....	62
ภาคผนวก.....	63
ประวัติผู้วิจัย.....	65

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	วัดอุทงประเพณีไทย เรือชุด อ.บางแพ จ.ราชบุรี	11
2	วัดอุทงประเพณีไทย บ้านไคเรือ่น อ.สะพานสูง จ.กรุงเทพฯ.....	11
3	วัดอุทงประเพณีไทย ฝ้าเรือ่นไทย อ.บางแพ จ.ราชบุรี	12
4	วัดอุทงประเพณีไทย ฝ้าเรือ่นไทย อ.บางแพ จ.ราชบุรี	12
5	ประติมากรรมปูนปั้นประดับฐานเจดีย์จุลประโทน จ.นครปฐม แสดงภาพ พระโพธิสัตว์เสวยพระชาติเป็นนายเรือ	13
6	ภาพจิตรกรรมฝาผนังวัด บวรสถานสุททาวาส วัดพระศรีรัตนศาสดาราม จ.กรุงเทพฯ แสดงให้เห็นขบวนเรืออัญเชิญพระพุทธรูปสังกัจจายน์ มีชนหลายเชื้อชาติมาร่วมงานพิธี	13
7	การทำพิธีบวงสรวงแม่ย่านาง.....	14
8	การทำพิธีบวงสรวงอัญเชิญแม่ย่านางมาประทับที่หัวเรือ.....	14
9	ทวารบาลเสี้ยวกาง บานประตูสลักไม้ลงรักปิดทอง พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ศิลปะสมัย รัชกาลที่4.....	15
10	นกทัมฑีมา ทวารบาลวัดพระศรีรัตนศาสดาราม จ.กรุงเทพฯ.....	15
11	ประติมากรรมแผ่นศิลา ที่นิยมสร้างทำการประดับลวดลาย ศิลปะทวาราวดี.....	16
12	ร่องรอยการจารึกที่ปรากฏอยู่ในผลงานศิลปกรรมของไทยโบราณสมัยทวาราวดี.....	16
13	เรือชุดประเภท เรือพายม้่า ที่นำมาใช้ในการสร้างสรรค์.....	20
14	บ้านไคเรือ่น เรือ่นทับขวัญ พระราชวังสนามจันทร์ จ.นครปฐม.....	21
15	ฝ้าเรือ่นไทย เรือ่นทับขวัญ พระราชวังสนามจันทร์ จ.นครปฐม.....	21
16	โครงสร้างแบบร่าง ชิ้นส่วนฝ้าเรือ่นไทยในแต่ละประเภท.....	22
17	โครงสร้างเรือ่นไทย เรือ่นทับขวัญ พระราชวังสนามจันทร์ จ.นครปฐม.....	22
18	ร่องรอยการแกะสลักผลงานประติมากรรมนูนสูง ศิลปะทวาราวดี.....	23
19	ผลงานประติมากรรมนูนสูง ศิลปะทวาราวดี.....	23
20	ทวารบาล ภาพจิตรกรรมฝาผนังวัดสุทัศนเทพวราราม.....	24
21	โครงสร้างแบบร่างผลงานชุดเรือชุด ชิ้นที่ 1.....	31
22	โครงสร้างแบบร่างผลงานชุดเรือชุด ชิ้นที่ 2.....	31
23	โครงสร้างแบบร่างผลงานชุดบ้านไคเรือ่น ชิ้นที่ 1.....	32
24	โครงสร้างแบบร่างผลงานชุดบ้านไคเรือ่น ชิ้นที่ 2.....	32
25	โครงสร้างแบบร่างผลงานชุดฝ้าเรือ่นไทย ชิ้นที่ 1.....	33

ภาพที่	หน้า
26	โครงสร้างแบบร่างผลงานชุดผ้าเรือนไทย ชั้นที่ 2..... 33
27	กระดุกงูเรือที่ทำการสร้างขึ้นมาใหม่ เพื่อให้เรือชุดมีความคงทนแข็งแรง..... 34
28	ขั้นตอนการนำตาข่ายลวดม้ายึดติดเข้ากับท้องเรือชุดทั้งภายนอกและภายใน..... 34
29	ขั้นตอนการนำกระสอบข้าวซุบจี๊ฝั้งแล้วนำมาวางบนตาข่ายลวด..... 35
30	ขั้นตอนการเตรียมพื้นจี๊ฝั้งสีดำสำหรับการแกะสลักบนผลงานชุดเรือชุด..... 35
31	ลวดลายการแกะสลักจี๊ฝั้งบนผลงานชุดเรือชุดที่ทำการอุดปูนซีเมนต์ขาวผสมทราย 36
32	ผ้าเรือนไทยที่ทำการประกอบขึ้นมาใหม่(ด้านหลัง) เพื่อใช้ในการสร้างสรรค์..... 37
33	ผ้าเรือนไทยที่ทำการประกอบขึ้นมาใหม่(ด้านหน้า) เพื่อใช้ในการสร้างสรรค์..... 37
34	ลวดลายการแกะสลักจี๊ฝั้งบนประดุนผลงานชุดผ้าเรือนไทย..... 38
35	ลวดลายการแกะสลักจี๊ฝั้งบนผลงานชุดผ้าเรือนไทยที่ทำการอุดปูนซีเมนต์ขาว ผสมทราย..... 39
36	การนำเสนอผลงานชุดเรือชุด..... 41
37	การนำเสนอผลงานชุดบันไดเรือน..... 41
38	การนำเสนอผลงานชุดผ้าเรือนไทย..... 42
39	โครงสร้างภายในแบบร่างผลงานชุดเรือชุด ผลงานระยะก่อนวิทยานิพนธ์..... 47
40	โครงสร้างแบบร่างผลงานชุดเรือชุด ผลงานระยะก่อนวิทยานิพนธ์..... 47
41	ผลงานชุดเรือชุด ผลงานระยะก่อนวิทยานิพนธ์..... 48
42	การนำเสนอผลงานชุดเรือชุด ผลงานระยะก่อนวิทยานิพนธ์..... 48
43	รูปทรงผลงานชุดเรือชุด รูปทรงส่วนจี๊ฝั้งและรูปทรงส่วนเรือชุดอย่างละครึ่งลำ ผลงานระยะก่อนวิทยานิพนธ์..... 49
44	ลวดลายการแกะสลักจี๊ฝั้งบนผลงานชุดเรือชุด ผลงานระยะก่อนวิทยานิพนธ์..... 49
45	ผลงานชุดเรือชุด ผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 1..... 52
46	ผลงานชุดเรือชุด ผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 1..... 53
47	รายละเอียดของผลงานชุดเรือชุด ผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 1..... 53
48	ลวดลายการแกะสลักจี๊ฝั้งบนผลงานชุดเรือชุด ผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 1..... 54
49	ผลงานชุดบันไดเรือน ผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 2..... 54
50	ผลงานชุดบันไดเรือน ผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 2..... 55
51	รายละเอียดของผลงานชุดบันไดเรือน ผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 2..... 55
52	ลวดลายการแกะสลักจี๊ฝั้งบนผลงานชุดบันไดเรือน ผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 2..... 56

ภาพที่		หน้า
53	ลวดลายการแกะสลักจี๊ผึ้งบนผลงานชุดบันไดเรือน ผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 2.....	56
54	ผลงานชุดผ้าเรือนไทย ผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 3.....	57
55	ผลงานชุดผ้าเรือนไทย ผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 3.....	57
56	รายละเอียดของผลงานชุดผ้าเรือนไทย ผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 3.....	58
57	รายละเอียดของผลงานชุดผ้าเรือนไทย ผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 3.....	58
58	ลวดลายการแกะสลักจี๊ผึ้งบนผลงานชุดผ้าเรือนไทย ผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 3.....	59
59	การให้ผู้ชมเข้ามามีส่วนร่วมกับผลงานชุดผ้าเรือนไทย ผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 3....	60

บทที่ 1

บทนำ

วิถีชีวิตของชนชาติไทยตั้งแต่ครั้งอดีตกาล ได้สร้างสรรค์วัตถุทางประเพณีไทยเพื่อเป็น สิ่งอำนวยความสะดวกในชีวิตประจำวัน วัตถุทางประเพณีเหล่านี้นอกจากจะมีไว้เพื่อเป็นเครื่องมือ เครื่องใช้ เป็นที่อยู่อาศัย เป็นยานพาหนะแล้ว ยังถูกรังสรรค์ขึ้นมาอย่างวิจิตรบรรจง บางชนิดมี รูปทรงที่งดงาม บางชนิดมีการประดับตกแต่งอย่างพิถีพิถันในแขนงต่างๆ สิ่งเหล่านี้สามารถแสดงให้เห็นถึงคุณค่าทางศิลปะที่ถูกถ่ายทอดออกมาในลักษณะของเครื่องใช้ไม้สอย วัตถุทางประเพณีจึง เป็นศิลปวัตถุที่สะท้อนเรื่องราวเอกลักษณ์ของความเป็นไทยได้เป็นอย่างดี สิ่งเหล่านี้เป็นหลักฐานที่ บ่งบอกถึงความเจริญรุ่งเรืองในด้านศิลปวัฒนธรรม สภาพสังคม ความเชื่อ และวิวัฒนาการทางภูมิ ปัญญาของชนชาติตามสภาพแวดล้อมความเป็นอยู่ของแต่ละภูมิภาค ความงามที่ปรากฏอยู่ในวัตถุ ทางประเพณีทางด้านรูปทรง สี สัน รูปแบบการนำไปใช้ ล้วนมีเสน่ห์และสามารถดึงดูดผู้ใช้และผู้ สัมผัสให้เห็นถึงคุณค่าความประณีตของช่างฝีมือ ประกอบกับวัตถุทางประเพณีในแต่ละภูมิภาคยัง มีความงามและมีรูปแบบที่แตกต่างกันตามลักษณะการสร้างสรรคของช่างฝีมือในท้องถิ่น จะ แสดงออกทางความคิดความรู้สึกส่วนตัวผ่านวัตถุทางประเพณีให้มีความเหมาะสมแก่การนำไปใช้ สอย วัตถุทางประเพณีหลายชนิดสามารถสะท้อนได้ถึงภูมิปัญญาที่แยบยลและมีกรรมวิธีที่เป็น ประโยชน์ต่อบุคคลรุ่นหลังสามารถนำมาทำการศึกษาและนำมาปฏิบัติสืบต่อกัน เป็นภูมิปัญญา ชาวบ้านที่ทรงคุณค่ามาถึงยุคปัจจุบัน

วัตถุทางประเพณีไทยนอกจากจะเป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิตแล้วยังให้คุณค่า ทางด้านความงาม ซึ่งมีผลต่อผู้ที่ได้สัมผัสและเข้าใจถึงคุณค่าของวัตถุทางประเพณี แม้ในปัจจุบัน วัตถุดังกล่าวกำลังจะสูญหายและเสื่อมสภาพไปตามกาลเวลา รวมถึงไม่อาจตอบสนองต่อการ ใช้ สอยกับสภาพการดำรงชีวิตที่เปลี่ยนไปในยุคปัจจุบัน แต่หน้าที่ของวัตถุทางประเพณีบางอย่างก็ ยังคงอยู่และสามารถกลมกลืนกับสภาพการดำรงชีวิตในทุกยุคสมัย วัตถุทางประเพณีบางอย่างแม้ จะมีความเสื่อมสภาพแล้วแต่ยังมีผู้ที่เห็นถึงคุณค่าและนำวัตถุมาซ่อมแซมทำการปรับปรุง เพื่อเก็บ ไว้ให้บุคคลรุ่นหลังได้สัมผัส ชิม ชับ และทำการศึกษา ข้าพเจ้าเป็นบุคคลหนึ่งที่ได้ตระหนักถึง คุณค่าของวัตถุทางประเพณีและเห็นถึงความสำคัญดังกล่าว ด้วยความเชื่อที่ว่าวัตถุทางประเพณี เหล่านี้สามารถนำมาสร้างคุณประโยชน์ต่อสังคมไทยในแนวทางการสร้างสรรค์ศิลปะ

ข้าพเจ้าจึงนำวัตถุทางประเพณีที่เสื่อมสภาพมาสร้างสรรค์เป็นผลงานศิลปะประเภทสื่อประสม (Mixed Media) ในหลายลักษณะตามแนวความคิดการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะของข้าพเจ้า

ความเป็นมาและความสำคัญของการศึกษา

วัตถุทางประเพณีไทยที่ผ่านกระบวนการสร้างสรรค์โดยบรรพบุรุษเป็นสิ่งที่แสดงถึงสภาพวิถีชีวิตความเป็นอยู่ สภาพสังคม ความเชื่อ และวิวัฒนาการทางภูมิปัญญาที่เป็นเอกลักษณ์ของชนชาติ แม้รูปแบบทางวัฒนธรรมพื้นถิ่นของแต่ละภูมิภาคจะทำให้รูปลักษณะทางความงาม กระบวนการสืบทอด ขั้นตอนการปฏิบัติ อาจมีความคล้ายคลึงหรือมีความแตกต่างกัน ตลอดจนสภาพของกาลเวลาจะทำให้วัตถุเหล่านี้เกิดการเสื่อมสภาพ ผุพัง สีกกร่อน และเริ่มจางหายไปจากวัฒนธรรมและสภาพชีวิตความเป็นอยู่ในยุคปัจจุบัน แต่วัตถุเหล่านี้ยังเป็นหลักฐานทางวัฒนธรรม และสามารถคงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและจิตวิญญาณของความเป็นไทยอย่างเด่นชัด

จุดมุ่งหมายของการศึกษา

โครงการวิทยานิพนธ์ของข้าพเจ้าเป็นการสร้างสรรค์ที่เกี่ยวข้องกับวัตถุทางประเพณีไทยที่ผ่านสภาพของกาลเวลาจนเกิดการ ผุพัง สีกกร่อน โดยใช้จินตนาการและกระบวนการทางวัสดุ ได้แก่ การพอก การซ่อมเสริม ต่อเติมและการแกะสลักชิ้นฝัง ผสมผสานกับรูปทรงและร่องรอยเดิมที่ปรากฏอยู่ในวัตถุนั้นให้เกิดเป็นผลงานศิลปะร่วมสมัย ที่สามารถทำให้ตระหนักในคุณค่าของความเป็นไทยที่กำลังจะสูญหายไป

สมมุติฐานของการศึกษา

จากการนำวัตถุทางประเพณีไทยที่กำลังเสื่อมสภาพมาทำการสร้างสรรค์โดยใช้จินตนาการและกระบวนการทางวัสดุ ข้าพเจ้ามีความคาดหวังว่าโครงการวิทยานิพนธ์ชุดนี้จะเป็นการสร้างสรรค์ความงามทางสุนทรียภาพของวัตถุทางประเพณีให้เป็นศิลปะร่วมสมัยรูปแบบหนึ่งที่สามารถคงคุณค่าสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมแสดงเอกลักษณ์ของความเป็นไทย และสามารถให้ประโยชน์แก่ ผู้ชม ผู้สร้างสรรค์ ในด้านปัญญา

ขอบเขตของการศึกษา

โครงการวิทยานิพนธ์ของข้าพเจ้า เป็นผลงานศิลปะประเภทสื่อประสม (Mixed Media) ที่รวมเทคนิควิธีการของงานประติมากรรมกับงานจิตรกรรมเข้าด้วยกัน โดยวิธีการ ผสาน ซ่อมเสริม ต่อเติม วัตถุทางประเพณีไทยที่เสื่อมสภาพด้วยกรรมวิธีการพอกชิ้นฝังและทำการแกะสลักชิ้นฝัง

ให้เกิดร่องรอยบนวัตถุทางประเพณี ซึ่งได้รับอิทธิพลจากร่องรอยการจารึกที่ปรากฏอยู่ในผลงานศิลปกรรมของไทยโบราณสมัยทวารวดีที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับพุทธประวัติ แต่ในโครงการวิทยานิพนธ์ชุดนี้จะแสดงเรื่องราวความคิดความเชื่อพื้นบ้านที่มีความเกี่ยวข้องกับวัตถุทางประเพณี โดยยังคงเอกลักษณ์บางประการของงานแกะสลักแบบศิลปกรรมของไทยโบราณไว้ ซึ่งจะนำเสนอผลงานในรูปแบบของศิลปะการจัดวาง (Installation) ให้มีความสมดุลลงตัวทางด้านกายภาพ

ขั้นตอนการศึกษา

1. ขั้นตอนการรวบรวมข้อมูล

1.1 รวบรวมข้อมูล วิวัฒนาการทางภูมิปัญญา กระบวนการสืบทอด ขั้นตอนการปฏิบัติของวัฒนธรรมและประเพณีไทย

1.2 รวบรวมข้อมูล วัตถุทางประเพณีไทย

1.3 รวบรวมข้อมูล ช่างฝีมือ วิธีการทำ วิธีการใช้สอยวัตถุทางประเพณี

1.4 รวบรวมข้อมูล ศิลปะร่องรอยการจารึกที่ปรากฏอยู่ในผลงานศิลปกรรมของไทยโบราณสมัยทวารวดี

1.5 รวบรวมข้อมูล ความคิดความเชื่อที่มีความเกี่ยวข้องกับวัตถุทางประเพณี

2. ขั้นตอนการปฏิบัติผลงาน

2.1 ประมวลความคิดวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์

2.2 ทำการคัดเลือกวัตถุทางประเพณีที่คาดว่าสามารถนำมาสร้างสรรค์เป็นผลงานศิลปะได้

2.3 ทำโครงสร้างแบบร่างผลงาน (Sketch) ในรูปแบบต่างๆ

2.4 ลงมือปฏิบัติสร้างสรรค์ผลงานจริง

2.5 ตรวจสอบผลงานที่ทำเสร็จแล้ว พร้อมทั้งทำการแก้ไขปรับปรุงให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

2.6 นำเสนอผลงานรวมกันในรูปแบบของศิลปะการจัดวางในลักษณะต่างๆ

วิธีการศึกษา

1. ประมวลความคิด วิเคราะห์ข้อมูล

1.1 ศึกษาค้นคว้าข้อมูล วิวัฒนาการทางภูมิปัญญา กระบวนการสืบทอด ความคิดความเชื่อ ขั้นตอนการปฏิบัติของวัฒนธรรมและประเพณีไทย เพื่อเป็นแนวทางขั้นพื้นฐานของการสร้างสรรค์

1.2 ศึกษาค้นคว้าข้อมูล วัตถุทางประเพณีไทยและนำข้อมูลที่ได้มาทำการคัดเลือกหา วัตถุที่น่าสนใจมาสร้างสรรค์ผลงาน

1.3 ทำการวิเคราะห์ข้อมูล วัตถุทางประเพณีมาทำการจำแนกด้าน วิธีการทำ วิธีการใช้สอย กรรมวิธีและขั้นตอนการปฏิบัติของช่างฝีมือโบราณ เพื่อนำไปใช้ในการสร้างสรรค์

1.4 ทำการวิเคราะห์รูปทรงวัตถุทางประเพณี ในส่วนที่เกิดการ ผุพัง สึกกร่อน และ ประมวลความคิดว่าจะสร้างสรรค์รูปทรงขึ้นฝั้กับสภาพของวัตถุอย่างไร ให้มีความเหมาะสมลงตัว เกิดความงามและมีชั้นเชิงทางความคิด

1.5 ทำการศึกษาข้อมูลเรื่องราวที่จะนำมาใช้ในการแกะสลักขึ้นฝั้ ทำการวิเคราะห์ เรื่องราวที่นำมาใช้ในการแกะสลักต้องมีความสัมพันธ์สอดคล้องกับวัตถุทางประเพณี โดยดูจาก สภาพของวัตถุ ชนิดของวัตถุ วิธีการใช้สอยและ โครงสร้างทางวัฒนธรรม

1.6 นำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มา ประมวลความคิดหาสิ่งที่ดีที่สุดแล้วนำข้อมูล เหล่านั้นมาทำโครงสร้างแบบร่างผลงานในรูปแบบต่างๆ

2. วิธีการทำผลงาน

2.1 ทำการเลือกโครงสร้างแบบร่างผลงาน ที่สามารถนำมาเป็นแนวทางในการ สร้างสรรค์ผลงานจริงได้

2.2 ลงมือปฏิบัติสร้างสรรค์ผลงานจริง โดยนำวัตถุทางประเพณีมาสร้างสรรค์กับ การพอกขึ้นฝั้ในรูปแบบต่างๆให้เกิดความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกับ วิธีการทำ วิธีการใช้สอย และ ขั้นตอนการปฏิบัติของช่างฝีมือโบราณ

2.3 เมื่อทำการพอกขึ้นฝั้เสร็จแล้ว ทำการแกะสลักขึ้นฝั้อย่างวิจิตรบรรจงและคำนึงถึง รายละเอียดในการแกะสลักให้มีความเหมาะสม

2.4 ทำการอุดร่องรอยการแกะสลักขึ้นฝั้ด้วยปูนซีเมนต์ขาวผสมทราย เพื่อเน้น ลายเส้นของการแกะสลักให้เด่นชัด

2.5 ทำการตกแต่งลายเส้นการแกะสลักด้วยการลงสี เพื่อเน้นลายเส้นให้มีรูปทรง ตามที่ต้องการ

2.6 ตรวจสอบผลงานที่ทำเสร็จแล้ว พร้อมทำการติดตั้งผลงานนำเสนอออกมาใน รูปแบบของศิลปะการจัดวางให้มีความเหมาะสมลงตัวกับสภาพของพื้นที่

2.7 ทำการเขียน โครงการวิทยานิพนธ์ ในลักษณะเอกสารรูปเล่ม

แหล่งข้อมูล

1. ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้อง

1.1 หนังสือที่มีข้อมูล วิวัฒนาการทางภูมิปัญญา กระบวนการสืบทอด ขั้นตอนการปฏิบัติของวัฒนธรรมและประเพณีไทย

1.2 หนังสือที่มีข้อมูล วัตถุทางประเพณีไทย

1.3 หนังสือที่มีข้อมูล ช่างฝีมือ วิธีการทำ วิธีการใช้สอยวัตถุทางประเพณี

1.4 หนังสือที่มีข้อมูล ศิลปะร่องรอยการจารึกที่ปรากฏอยู่ในผลงานศิลปกรรมของ ไทยโบราณสมัยทวาราวดี

1.5 หนังสือที่มีข้อมูล คติความเชื่อที่มีความเกี่ยวข้องกับวัตถุทางประเพณี

2. ข้อมูลที่ได้จากการออกสำรวจพื้นที่และภาคปฏิบัติ

2.1 การสำรวจ วิวัฒนาการทางภูมิปัญญา กระบวนการสืบทอด ขั้นตอนการปฏิบัติของวัฒนธรรมและประเพณีไทย

2.2 การสำรวจ วัตถุทางประเพณีไทย

2.3 การสำรวจ ช่างฝีมือ วิธีการทำ วิธีการใช้สอยวัตถุทางประเพณี

2.4 การสำรวจ ศิลปะร่องรอยการจารึกที่ปรากฏอยู่ในผลงานศิลปกรรมของไทย โบราณสมัยทวาราวดี ภายในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระนคร

2.5 การสำรวจ คติความเชื่อที่มีความเกี่ยวข้องกับวัตถุทางประเพณี

อุปกรณ์ที่ใช้ในการศึกษา

1. อุปกรณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ ดินสอ, ปากกา, กระดาษ, กล้องถ่ายรูป, คอมพิวเตอร์

2. อุปกรณ์ที่ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน ได้แก่ วัตถุทางประเพณีไทยที่มีสภาพผุพัง สีกกร่อน, ขี้ผึ้งชัน, เหล็กเส้น โครมเหล็ก ตาข่ายลวด เส้นลวด, ปูนซีเมนต์ขาว, ทรายละเอียด, เครื่องมือแกะสลักไม้, สีฝุ่น สีอะครายติก, น้ำมันพืช, น้ำมันเช็ดเครื่องหนัง, เรซินกระป๋อง, ดินน้ำมัน, แปรงทาสี, ไม้ป้าน, เกรียงแบน, เต้าไฟฟ้า, เตารีด, หม้ออะลูมิเนียม ถัง กะละมัง

บทที่ 2

ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์

การสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ชุดนี้ เกิดจากประสบการณ์ที่ข้าพเจ้าได้สัมผัสวิถีชีวิต ประเพณีวัฒนธรรมพื้นถิ่นที่มีอยู่ในสภาพแวดล้อมใกล้ตัว ทั้งที่เกิดจากการพบเห็นจากการได้ศึกษา เรียนรู้และการเข้าร่วมกับกิจกรรมของวัฒนธรรมพื้นถิ่น ทำให้ข้าพเจ้ามีความเข้าใจว่าทุกวิถีชีวิต ทุกวัฒนธรรมล้วนมีวิถีทางประเพณีไทยเข้ามามีส่วนร่วมแทบทั้งสิ้น รวมถึงคติความเชื่อพื้นบ้าน ที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาล้วนมีความสัมพันธ์กับตัววัตถุ เสมือนเป็นสิ่งผลักดันให้วิถีทางประเพณีมีจิต วิญญาณและมีคุณค่า จากการที่ข้าพเจ้าแสวงหาข้อมูลที่ใช้ในการค้นคว้าจนเกิดความผูกพัน ซาบซึ้ง กับสิ่งที่กล่าวไว้ข้างต้น ข้าพเจ้าจึงนำประสบการณ์ทั้งหมดที่ได้มาประมวลผลทำการวิเคราะห์และ นำความคิดความรู้สึกที่มีต่อสิ่งเหล่านี้มาเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงาน

ทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์

การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะในลักษณะสื่อประสม (Mixed Media) โดยใช้วัตถุเข้ามามี บทบาทในการแสดงออก วัตถุจึงถือเป็นสิ่งสำคัญในการช่วยกระตุ้นจินตนาการและสร้างแรงบันดาลใจให้กับศิลปินจนสามารถนำวัตถุนั้นมาสร้างสรรค์เป็นผลงานศิลปะที่ให้แง่คิดและ ถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกได้ การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะของข้าพเจ้าเองก็เช่นกันกับวัตถุทางประเพณี ไทย เช่น เรือขุด บันไดเรือน ฝาเรือน ไทย วัตถุเหล่านี้ภายในความรู้สึกของข้าพเจ้า เป็นสิ่งที่มีมนต์ ขลัง มีมนต์เสน่ห์ มีพลังผลักดันบางอย่าง ยิ่งเป็นวัตถุทางประเพณีที่ผ่านสภาพของการเวลาจนเกิด ความเสื่อมสภาพ ผุพัง สีกกร่อน สภาพเหล่านี้เสมือนมีแรงดึงดูดให้ข้าพเจ้าเกิดจินตนาการกับสภาพ ความไม่สมบูรณ์ด้วยการผสมผสาน ซ่อมเสริม ต่อเติม ตามความเหมาะสมในแนวทางการสร้างสรรค์ ของข้าพเจ้ากับสภาพของวัตถุทางประเพณีให้ตรงกับความรู้สึกที่ต้องการแสดงออกมากที่สุด

วัตถุทางประเพณีมีปัจจัยทางกายภาพแตกต่างกันตามแต่ลักษณะของการใช้สอย รูปทรงของวัตถุทางประเพณีแต่ละชนิดให้อารมณ์ความรู้สึกทางศิลปะที่แตกต่างกันไป ทางด้าน ความหมายและคติความเชื่อก็เช่นเดียวกัน การเลือกวัตถุที่จะนำมาใช้ในการสร้างสรรค์จึงเป็นสิ่ง สำคัญ รวมถึงวิธีการจัดการกับการสร้างสรรค์ศิลปะบนสภาพของวัตถุก็ต่างกัน ไป เช่น บางวัตถุ

ต้องทำการผสมรูปทรงกับส่วนที่สึกกร่อน บางวัตถุทำการซ่อมเสริม ต่อเติม ในส่วนที่เกิดการผุพัง สิ่งที่จะช่วยเติมเต็มในส่วนที่เกิดความเสื่อมสภาพและเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างสรรค์คือ วัสดุ

วัสดุ ภายใต้งานวิทยานิพนธ์ในทัศนคติของข้าพเจ้าเปรียบเสมือนเป็นส่วนเติมเต็ม การสร้างสรรค์กับตัววัตถุทางประเพณีให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น กล่าวคือวัสดุสามารถทำการพอก ปูน เททับ ทำแม่พิมพ์และสามารถนำไปจัดการกับส่วนต่างๆของวัตถุที่ขาดหายไป โดยวัตถุแต่ละ ชนิดมีลักษณะความเสื่อมสภาพมีลักษณะที่แตกต่างกัน การใช้วัสดุในการสร้างสรรค์จึงต้องดูความ เหมาะสมของสภาพวัตถุเป็นหลัก ส่วนรายละเอียดของการสร้างสรรค์วัสดุในแต่ละวัตถุจะอธิบาย อย่างเป็นขั้นตอนในบทต่อไป

ส่วนที่ช่วยเสริมให้วัสดุมีความพิเศษนอกเหนือจากการเป็นส่วนเติมเต็มให้กับวัตถุที่ เสื่อมสภาพ คือ ลวดลายการแกะสลัก การแกะสลักในแต่ละผลงานข้าพเจ้าคำนึงถึงเนื้อหาที่จะ แสดงออกต้องมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับรูปทรงของวัตถุทางประเพณีที่นำมาสร้างสรรค์ เช่น ฝา เรือนไทย ลวดลายการแกะสลักวัสดุจะต้องมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับคติความเชื่อพื้นบ้านเรื่อง ผี บ้านผีเรือน, เรือขุด ลวดลายการแกะสลักวัสดุจะต้องมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมการบูชา พระแม่ย่านาง ฯลฯ

ลวดลายการแกะสลักวัสดุรูปทรงต่างๆที่สร้างสรรค์ขึ้นภายในผลงานวิทยานิพนธ์ส่วน ใหญ่ ได้รับอิทธิพลจากภาพจิตรกรรมฝาผนังของไทย แต่มีการผสมผสานทัศนคติของภาพ จิตรกรรมร่วมสมัยที่มีลักษณะรูปแบบเฉพาะตัว นอกจากนี้ข้าพเจ้ายังนำลักษณะลีลาภาพจับของ งานจิตรกรรมไทยมาประยุกต์กับการแกะสลักกลุ่มรูปทรง มนุษย์ สัตว์ ที่มีท่วงท่าลีลาต่างๆของ รูปทรงการแกะสลักแสดงถึงพลังความเคลื่อนไหวที่ถูกจำกัดอยู่ในพื้นที่ของวัสดุภายในวัตถุทาง ประเพณี รวมถึงลักษณะของการแกะสลักเส้นสีขาวบนพื้นสีดำยังได้แรงบันดาลใจจากร่องรอย การจารึกที่ปรากฏอยู่ในผลงานศิลปกรรมของไทยโบราณสมัยทวารวดี ซึ่งเป็นการแกะสลักลงบน พื้นนูนตามแบบผลงานศิลปกรรมของไทยโบราณ แต่การแกะสลักในผลงานของข้าพเจ้าจะเป็น การแกะสลักบนพื้นราบ

ที่มาของแนวความคิดและแรงบันดาลใจ

1. แรงบันดาลใจจากวัตถุทางประเพณีไทย

วัตถุทางประเพณีไทยมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกับวิถีชีวิตของคนไทยตั้งแต่ครั้งอดีต กาล นอกจากจะเป็นเครื่องมือเครื่องใช้ให้กับมนุษย์วัตถุทางประเพณีสามารถแสดงได้ถึงภูมิปัญญา ในแต่ละพื้นที่ ภูมิปัญญาเหล่านี้ถูกถ่ายทอดออกมาด้วยกลวิธีที่ไม่ซับซ้อนแต่มีความประณีต จาก การสำรวจวัตถุทางประเพณีและทำการคัดเลือกวัตถุเพื่อใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์

ข้าพเจ้าได้พบแรงบันดาลใจจากวัตถุทางประเพณี 3 ชนิด มาทำการสร้างสรรค์เป็นผลงานศิลปะ ได้แก่ เรือขุด บันไดเรือ น ผาเรือไทย

วัตถุทางประเพณีไทยทั้ง 3 ชนิดมีบทบาทและมีหน้าที่ในการเป็นเครื่องมือเครื่องใช้ที่สำคัญกับกิจวัตรประจำวัน ภูมิปัญญาของช่างที่ทำการจัดการกับ ไม้จนกลายเป็นวัตถุที่เอื้อประโยชน์กับการใช้สอยและมีรูปทรงที่งดงามในเชิงศิลป์ โดยกรรมวิธีการสร้างสรรค์ของช่างที่บรรจงสร้างวัตถุทางประเพณีดังกล่าว เช่น การคัดเลือกไม้ การเข้าไม้ การประกอบไม้ ขั้นตอนเหล่านี้ทำให้วัตถุทางประเพณีมีความน่าสนใจและกลายเป็นศาสตร์ในเชิงช่างที่ทำให้วัตถุทางประเพณีกลายเป็นศิลปวัตถุ ทางด้านคติความเชื่อเป็นคติพื้นบ้านเกี่ยวกับพลังเหนือธรรมชาติที่มีความสัมพันธ์กับการใช้สอยวัตถุทางประเพณี ซึ่งพิธีกรรมได้ถูกปลูกฝังกันมาตามแต่ละพื้นที่จนกลายเป็นมรดกสิ่งของที่แฝงอยู่กับตัววัตถุทางประเพณีไปโดยปริยาย มรดกสิ่งเหล่านี้ไม่อาจสัมผัสได้ด้วยกายแต่สัมผัสได้ด้วยใจสัมผัส กาลเวลาทำให้วัตถุเกิดความเสื่อมสภาพแต่ภาพลักษณ์ของความเสื่อมสภาพนั้นกลับกลายเป็นมรดกสิ่งของที่ต้องตาต้องใจข้าพเจ้า กลายเป็นสิ่งที่พิเศษและมีความสัมพันธ์กับอารมณ์ความรู้สึกภายในเกิดเป็นนิยยะที่ผลักดันอารมณ์ในการสร้างสรรค์วัตถุทางประเพณีทั้ง 3 ชนิด ให้เป็นผลงานศิลปะตามหัวข้อเรื่อง “การสร้างสรรคจากวัตถุไทยที่เสื่อมสภาพ”

2. แรงบันดาลใจจากคติความเชื่อ

คติความเชื่อบางอย่างของคนโบราณเกิดขึ้นจากความกลัว ความกลัวจากสิ่งที่ไม่รู้ สิ่งที่ไม่เคยเห็น สิ่งเหนือธรรมชาติ ภูตผีปีศาจ สิ่งที่เกิดจากภัยธรรมชาติ แต่คนโบราณไม่สามารถหาเหตุผลจากสิ่งที่เกิดขึ้นได้ ความเชื่อบางอย่างจึงถูกสร้างขึ้นเพื่อเป็นสิ่งช่วยยึดเหนี่ยวจิตใจทำให้จิตใจรู้สึกผ่อนคลายจากความกลัวที่เกิดขึ้น และกลายเป็นจารีตประเพณีที่ปฏิบัติสืบทอดต่อกันมา คติความเชื่อของวัตถุทางประเพณีไทยก็เช่นเดียวกัน ความเชื่อบางอย่างแฝงไว้ในเรื่องของพิธีกรรม การกราบไหว้บูชาและการสร้างวัตถุให้ถูกต้องตามลักษณะแบบแผนที่ควรจะเป็นหรือถูกกำหนดไว้ บางความเชื่อมีความเกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา คติความเชื่อเหล่านี้มีอยู่ในวัตถุทางประเพณี เรือขุด บันไดเรือ น ผาเรือไทย เป็นต้น

2.1 คติความเชื่อเกี่ยวกับเรือขุด สำหรับชนชาวไทยเรือเป็นศูนย์รวมความเชื่อความศรัทธาและความสามัคคีของคนในพื้นที่ การสร้างเรือเริ่มจากการหาต้นซุงไม้ตะเคียนที่ถูกต้องตามตำรามาขุดเป็นเรือ ก่อนการขุดเรือก็ต้องทำพิธีอัญเชิญแม่ย่านางจากต้นซุงขึ้นศาลเพียงตา จากนั้นก็ลงมือขุดเรือตามรูปทรงที่นิยมในแต่ละพื้นที่ แต่ส่วนใหญ่หัวเรือจะกว้างท้ายเรือจะเรียวคล้ายปลาช่อน เพราะถ้าหัวเรือกว้างจะเบิกน้ำได้ดีทำให้เรือแล่นเร็ว เมื่อขุดเรือเสร็จก็จะทำพิธีอัญเชิญแม่ย่านางขึ้นมาประทับบนเรืออีกครั้งหนึ่งและมีการตั้งชื่อเรือเพื่อเป็นมงคลนามด้วย

เมื่อจะนำเรือลงน้ำก็ทำพิธีบวงสรวงอัญเชิญแม่ย่านางมาประทับที่หัวเรือ ถ้าเป็นเรือที่ยังไม่เคยลงน้ำเลยก็ต้องทำพิธีเบิกเนตรก่อนปล่อยเรือ โดยให้ผู้หญิงเป็นคนปล่อยและให้หัวเรือแต่น้ำก่อนเป็นการเอาโชคเอาชัย ที่หัวเรือจะมีรูปเทียนผ้าเทพหลากหลายสีผูกมัดไว้ก่อนที่จะลงน้ำในเรือต้องทำความเคารพเรือและแม่ย่านางก่อนทุกครั้ง บางแห่งมีการเทกล่อมแม่ย่านางก่อนนำเรือลงน้ำด้วย¹

2.2 คติความเชื่อเกี่ยวกับบันไดเรือน บันไดเป็นส่วนประกอบของเรือนที่สำคัญในการใช้ขึ้นลงเรือน ความเชื่อดั้งเดิมของการใช้บันได คือ ต้องก้าวขึ้นบันไดอย่างระมัดระวังไม่ลุกลี้ลุดลนรีบขึ้นรีบลงและไม่ควรหยอกล้อกันขณะขึ้นลงบันได ประการหนึ่งถือว่าเป็นการไม่เคารพต่อเจ้าที่เจ้าทางที่สถิตอยู่ที่บันไดหรือเสาบันได อีกประการหนึ่งคือระวังจะถูกผีผลักทำให้ผู้ที่สัญจรบันไดได้รับอุบัติเหตุ คติความเชื่อเกี่ยวกับเรือนหรือที่อยู่อาศัยของคนสมัยก่อนจะมีความเกี่ยวข้องกับ “ผีบ้านผีเรือน” ผู้อยู่อาศัยควรจะทำการสักการะบูชาเจ้าที่เจ้าทางเพื่อให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ปกป้องดูแลให้ผู้อยู่อาศัยมีความอุ่นกายสบายใจในการดำรงชีวิต

2.3 คติความเชื่อเกี่ยวกับฝาเรือนไทย ฝาเรือนเป็นส่วนประกอบหนึ่งของเรือนไทยที่มีความสำคัญเช่นกัน เพราะฉะนั้นคติความเชื่อเกี่ยวกับฝาเรือนจึงมีความสัมพันธ์กับเรือนซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยของครอบครัวชนชาวไทย ความเชื่อดั้งเดิมของคนสมัยก่อนเกี่ยวกับสิ่งเหนือธรรมชาติว่าเป็นเพราะ “ผี” ที่มีพลังอำนาจเหนือคนธรรมดาผีสามารถคลั่งคลุ้มดลบันดาลให้เกิดทุกข์ภัยตั้งแต่ น้ำท่วมไฟไหม้ ฟ้าร้อง ฟ้าผ่า ฯลฯ ซึ่งจะเป็นอันตรายต่อเรือนและผู้อยู่อาศัย แต่ถ้าหากเราเคารพนับถือผีแล้วทุกข์ภัยที่ว่าก็จะได้รับการปกป้องโดยตรงจากผี ดังนั้นตามคติความเชื่อเรือนที่อยู่อาศัยต่างๆย่อมมีผีคอยปกป้องรักษาอยู่

จะเห็นได้ว่าชนชาวไทยมีความกลัวในสิ่งที่มองไม่เห็นมาตั้งแต่ครั้งอดีตกาล สิ่งที่จะขจัดปัดเป่าความกลัวให้หายไปได้นั้น ต้องอาศัยสิ่งที่มองไม่เห็นนั้นแหละมาช่วยขจัดปัดเป่าให้คล้ายหนามยอกต้องเอาหนามบ่ง เมื่อมีผีร้ายให้โทษก็ต้องมีผีดีคอยปกป้องรักษาจึงมีพิธีกรรมบูชาผีต่างๆในเรือนที่อยู่อาศัย เพื่อให้ผีบ้านผีเรือนเหล่าเทพหรือเทวดาคอยปกป้องรักษาที่อยู่อาศัยของตนให้แคล้วคลาดจากภัยทั้งปวงและขอให้อาศัยอยู่ในเรือนอย่างมีความสุข ความเชื่อดั้งเดิมเกี่ยวกับผีบ้านผีเรือนนี้เมื่อบ้านเมืองมีความเจริญมากขึ้นความเชื่อเรื่องสิ่งลี้ลับมีการพัฒนาตามไปด้วย² จากการ

¹สุเนตร ชุตินธรานนท์, เรือวัฒนธรรมชาวน้ำลุ่มเจ้าพระยา (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แปลน โมทิฟ, 2545), 123.

²เศรษฐมนตร์ กาญจนกุล, เทพทวารบาล (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แสงดาว, 2548), 5-6.

นับถือผีก็กลายมาเป็นการนับถือเทพเทวดาซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับศาสนาฮินดู ซึ่งได้ถูกนำมาปรับใช้ให้เข้ากับพระพุทธศาสนาของไทยในการประกอบพิธีกรรม

ฝาเรือนบางกะเบาะมีช่องของประตูและหน้าต่างอยู่ ตามคติความเชื่อของประตูและหน้าต่างจะมีเทพเทวดาคอยปกปักรักษาประจำอยู่ในแต่ละประตูในแต่ละหน้าต่าง เรียกว่า “ทวารบาล” ความหมาย คือ ผู้รักษาประตู เพราะฉะนั้นประตูหรือหน้าต่างของศาสนสถานหรือพระราชวังพระที่นั่งสำคัญจะมีรูปปั้นของสัตว์หิมพานต์ ยักษ์ มนุษย์ นักรบใดๆก็ตามล้วนแต่เป็นทวารบาลทั้งสิ้น³ นอกจากรูปปั้นและงานประติมากรรมแล้วทวารบาลยังมีในรูปลักษณะของภาพจิตรกรรม ลายรดน้ำ รวมถึงงานแกะสลักไม้ซึ่งมักเป็นรูป เทพ เทวดา นักรบ ยักษ์ ภายในบานประตูและหน้าต่าง ความเชื่อของทวารบาลนี้ยังถือเป็นคติความเชื่อของเทพและเทวดาที่คอยปกปักรักษาที่อยู่อาศัยเช่นกัน

คติความเชื่อของวัตถุทางประเพณีทั้ง 3 ชนิดที่กล่าวมาทั้งหมด สามารถนำมาเป็นแรงบันดาลใจทางด้านแนวความคิดในการแกะสลักจิ๋วให้มีความสัมพันธ์กับวัตถุทางประเพณีบนผลงานวิทยานิพนธ์ของข้าพเจ้า

3. แรงบันดาลใจจากผลงานศิลปกรรมไทยโบราณสมัยทวาราวดี

ผลงานประติมากรรมสมัยทวาราวดีส่วนใหญ่สร้างขึ้นเป็นพุทธรูปที่พบกันอย่างแพร่หลาย คือ พระพุทธรูปทำจากหินขนาดใหญ่ สำริด ปูนปั้น ดินเผา พระพิมพ์ นอกจากพระพุทธรูปแล้วยังมีประติมากรรม แผ่นศิลา ที่นิยมสร้างทำการประดับลอยลายในศิลปะทวาราวดีคือ สัญลักษณ์ทางพระพุทธศาสนา ธรรมจักรกับกวางหมอบ แต่ธรรมจักรที่พบในประเทศไทยส่วนมากลอยลายการแกะสลักและการประดับตกแต่ง จะไม่เก่าแก่ไปกว่าลอยลายศิลปะคุปตะในอินเดียเป็นฝีมือของช่างไทยที่สืบต่อรูปแบบการสร้างสรรค์กันมา⁴

ผลงานศิลปกรรมการแกะสลักประติมากรรมสมัยทวาราวดี ที่เป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ของข้าพเจ้า คือ แผ่นศิลาจำหลักรูปปางปฐมเทศนา นครปฐม และ รูปธรรมจักรศิลา ในพิพิธภัณฑ์พระปฐมเจดีย์มีลอยลายการปั้นและการแกะสลักที่วิจิตรงดงาม โดยเฉพาะแผ่นศิลาจำหลักรูปปางปฐมเทศนานั้น เป็นผลงานประติมากรรมที่มีรูปทรงสัดส่วนของร่างกายมนุษย์มีการแกะสลักเครื่องประดับตกแต่งให้ผสมกลมกลืนกับสัดส่วนของร่างกายมนุษย์

³ เรื่องเดียวกัน, 3.

⁴ ประจวบ เขียมผู้ช่วย, ศิลปะโบราณคดีของไทย (กรุงเทพฯ : สถาบันราชภัฏ สวนดุสิต, 2537), 48.

ในแบบอุดมคติได้อย่างลงตัว และสามารถนำลวดลายการแกะสลักที่กล่าวมานี้เป็นแบบอย่างในการ
สร้างสรรค์วิธีการแกะสลักขึ้นบนผลงานวิทยานิพนธ์ของข้าพเจ้าได้

ภาพข้อมูลที่มาของแนวความคิดและแรงบันดาลใจ

ภาพที่ 1 วัตถุทางประเพณีไทย เรือขุด อ.บางแพ จ.ราชบุรี

ภาพที่ 2 วัตถุทางประเพณีไทย บ้านไคเรือ่น อ.สะพานสูง จ.กรุงเทพฯ

ภาพที่ 3 วัตถุทางประเพณีไทย ฝาเรือนไทย อ.บางแพ จ.ราชบุรี

ภาพที่ 4 วัตถุทางประเพณีไทย ฝาเรือนไทย อ.บางแพ จ.ราชบุรี

ภาพที่ 5 ประติมากรรมปูนปั้นประดับฐานเจดีย์จุลประโทน จ.นครปฐม แสดงภาพพระโพธิสัตว์
เสวยพระชาติเป็นนายเรือ

ที่มา : สุเนตร ชุตินธรานนท์, เรือวัฒนธรรมชาวน้ำลุ่มเจ้าพระยา (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แปลน
โมทิฟ, 2545), 14.

ภาพที่ 6 ภาพจิตรกรรมฝาผนังวัด บวรสถานสุทธารวาส วัดพระศรีรัตนศาสดาราม จ.กรุงเทพฯ แสดง
ให้เห็นขบวนเรืออัญเชิญพระพุทธรูปสังกัจจายน์ มีชนหลายเชื้อชาติมาร่วมงานพิธี

ที่มา : สุเนตร ชุตินธรานนท์, เรือวัฒนธรรมชาวน้ำลุ่มเจ้าพระยา (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แปลน
โมทิฟ, 2545), 46-47.

ภาพที่ 7 การทำพิธีบวงสรวงแม่ย่านาง

ที่มา : สิทธิพงษ์ วงศ์หมัดทอง, ทำขวัญแม่ย่านาง พื้นชีวลคลองบางกล้า [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 5 มีนาคม 2553. เข้าถึงได้จาก <http://www.siamnava.com/fff/index.phptopic=2541.0>

ภาพที่ 8 การทำพิธีบวงสรวงอัญเชิญแม่ย่านางมาประทับที่หัวเรือ

ที่มา : สิทธิพงษ์ วงศ์หมัดทอง, ทำขวัญแม่ย่านาง พื้นชีวลคลองบางกล้า [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 5 มีนาคม 2553. เข้าถึงได้จาก <http://www.siamnava.com/fff/index.phptopic=2541.0>

ภาพที่ 9 ทวารบาลเสี้ยวกาง บานประตูสลักไม้ลงรักปิดทอง พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ศิลปะสมัย
รัชกาลที่ 4

ที่มา : เศรษฐมนตร์ กาญจนกุล, เทพทวารบาล (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แสงดาว, 2548), 10.

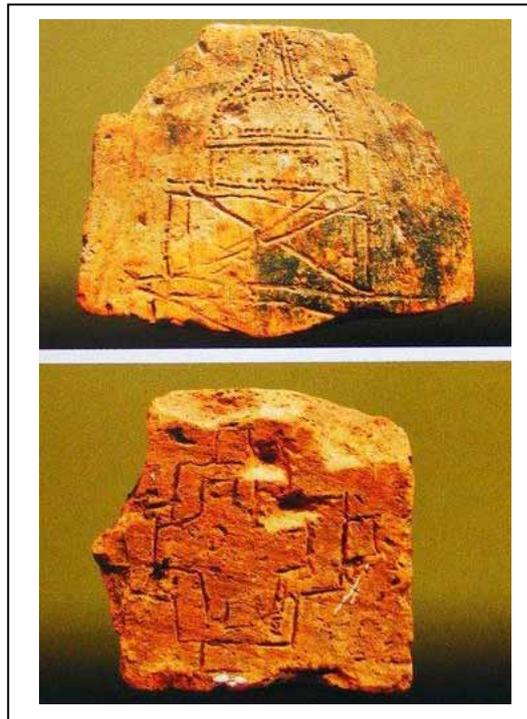

ภาพที่ 10 นกทมิฬจิมา ทวารบาลวัดพระศรีรัตนศาสดาราม จ.กรุงเทพฯ

ที่มา : เศรษฐมนตร์ กาญจนกุล, เทพทวารบาล (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แสงดาว, 2548), 24.

ภาพที่ 11 ประติมากรรมแผ่นศิลา ที่นิยมสร้างทำการประดับลวดลาย ศิลปะทวาราวดี
ที่มา : วินัย ผู้นำผล, อาณาจักรโบราณทวาราวดีที่นครปฐม [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 5 มีนาคม 2553.
เข้าถึงได้จาก <http://photos2.hi5.com/0098/677/161/wMMEoY677161>

ภาพที่ 12 ร่องรอยการจารึกที่ปรากฏอยู่ในผลงานศิลปกรรมของไทยโบราณสมัยทวาราวดี
ที่มา : วินัย ผู้นำผล, อาณาจักรโบราณทวาราวดีที่นครปฐม [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 5 มีนาคม 2553.
เข้าถึงได้จาก <http://photos2.hi5.com/0098/677/161/wMMEoY677161>

ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาและการออกสำรวจพื้นที่

ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาและการออกสำรวจพื้นที่ ด้วยวิธีการทำโครงสร้างแบบร่างผลงาน (Sketch) ด้วยลายเส้นดินสอและการถ่ายรูปเพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้น โดยจะทำการศึกษาในแง่มุมที่สามารถนำมาใช้กับการสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ แล้วทำการวิเคราะห์ประมวลผลและนำสิ่งที่ได้มาใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานให้เกิดความสอดคล้องกัน

1. การศึกษาและการสำรวจวัตถุทางประเพณีไทย

จากการสำรวจและทำการคัดเลือกวัตถุทางประเพณีไทยมาสร้างสรรค์ ได้แก่ เรือขุดบันไดเรือน ฝาเรือนไทย พบว่าการจะนำวัตถุทางประเพณีมาสร้างสรรค์ผลงาน ต้องทำการศึกษาวัตถุและการประกอบกันของวัตถุนั้นๆ ให้ดีเสียก่อน เพราะการสร้างสรรค์ผลงานบางขั้นตอนต้องคำนึงถึงกรรมวิธีที่มีความเหมาะสมสอดคล้องกับกรรมวิธีของช่างสมัยโบราณ และสามารถแสดงถึงสิ่งที่ข้าพเจ้าต้องการสื่อความหมายได้เป็นอย่างดี

1.1 การศึกษาและการสำรวจเรือขุด การทำเรือขุดโดยส่วนใหญ่จะทำจากไม้เนื้อแข็งทั้งต้นลำต้นตรงไม่มีโพรงหรือรอยแตกร้าวนำมาขุดเจาะเนื้อไม้ให้เป็นร่อง โดยเว้นส่วนหัวท้ายแล้วใช้วิธี “เบิกเรือ” ซึ่งมีอยู่ 3 วิธี ได้แก่ การ “เบิกไฟ” เป็นการนำเรือที่ขุดไว้คว่ำลงและใช้เกลบสูมไฟลนให้ร้อนทั้งลำเรือ แล้วจึงใช้ไม้ปากกา(รูปร่างเหมือนกรรไกร)ถ่างที่ปากเรือค้ำไว้ จากนั้นค่อยๆเพิ่มความยาวของไม้ไปจนถึงกลางเรือ และค่อยๆลดความยาวลงจนถึงท้ายเรือแล้วทิ้งไว้ให้ไม้เย็นลงจึงนำไม้ค้ำออก ทำซ้ำกันหลายๆครั้งจนได้ขนาดความกว้างของเรือเท่าที่ต้องการ อีกวิธีหนึ่งคือการ “เบิกน้ำ” เป็นการนำน้ำใส่ลงไปในลำเรือขุดแล้วทิ้งไว้หลายวันน้ำจะดันแคมเรือให้กว้างออกไป ส่วนการ “เบิกปากขวาน” คือการตกแต่งด้วยการใช้ขวานฟันให้ได้ขนาดตามความกว้างและความลึกเท่าที่ต้องการ จากนั้นจึงตกแต่งเรือให้เรียบร้อยและสวยงาม

ประเภทของเรือขุดที่ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ คือ เรือพายม้า เป็นเรือที่ขุดจากไม้สักหรือ ไม้ตะเคียนท้องเรือจะกลมบางพื้นที่เรียกว่า “เพนม้า” หรือ “พะม้า” หัวท้ายยื่นออกไปมีหูกระต่ายรับกราบเรือเพื่อเสริมกราบเรือให้สูงขึ้น มีพื้นเป็นแคร่สามตอนมีความยาวตลอดลำเรือ 4.5-6 เมตร เป็นเรือที่ใช้สัญจรภายในหมู่บ้าน ใช้เล่นเพลงเรือ หรืออาจจะใช้แข่งกันในงานทอดกฐินและส่วนใหญ่เป็นเรือที่ใช้ในภาคกลาง⁵

1.2 การศึกษาและการสำรวจบันไดเรือน บันไดเรือนหรือคนสมัยก่อนอาจเรียกว่า “กะได” ถือเป็นส่วนประกอบหนึ่งที่สำคัญของเรือน เรือนไทยจะมีใต้ถุนบ้านและยกตัว โถงเรือนให้

⁵สุเนตร ชุตินธรานนท์, เรือวัฒนธรรมชาวน้ำลุ่มเจ้าพระยา (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แปลน โมทิฟ, 2545), 134-135.

สูงขึ้นจากพื้น เพื่อใช้ได้ถูกเป็นที่ประกอบกิจ เช่น เลี้ยงสัตว์ กันน้ำท่วมในหน้าฝน บันไดจึงเป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยให้ผู้อาศัยสามารถขึ้นและลงเรือนได้

บันไดเรือนที่ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์เป็นบันไดที่ทำขึ้นจากไม้เต็งมีขนาดของขั้นบันได 9 ขั้นตามสัดส่วนมาตรฐานของบันไดทั่วไป ตัวบันไดจะใช้ไม้เนื้อแข็งในการสร้าง เช่น ไม้เต็ง ไม้สัก โดยนำไม้สองท่อนตัดหัวท้ายให้มีความเอียง 45 องศา ตามฉากของพื้นเรือนถึงพื้นได้ถูกเรือนและติดกันไม้ตามจำนวนขั้นบันไดระหว่างซี่ไม้ทั้งสองท่อน เสร็จแล้วจึงทำการติดขั้นบันไดด้วยการเข้าลิ้มไม้ให้มีความทนทานแข็งแรง ขั้นบันไดนั้นตามหลักจะเป็นขั้นคี่ คือมีตั้งแต่ 5, 7, 9, 11 ขั้นขึ้นขึ้นเพื่อความสะดวกในการก้าวขึ้นลง นอกจากนี้เพื่อความสวยงามและความปลอดภัยแล้วบางเรือนจะมีการทำ “ราวบันได” เพื่อช่วยป้องกันการตกบันไดเนื่องจากการก้าวพลาดในอีกระดับหนึ่งด้วย

1.3 การศึกษาและการสำรวจฝาเรือนไทย ฝาเรือนมีความหมายว่าสิ่งปกปิดที่ทำขึ้นเป็นเครื่องห่อหุ้มหรือหุ้มล้อมหรือสวม โครงเรือนให้มิดชิด กันผู้คนจากภายนอกไม่ให้มาเห็นกิจอันเป็นการส่วนตัวของเจ้าของเรือนหรือผู้อยู่อาศัย และฝาเรือนยังเป็นสิ่งกำบังภัย เช่น ภัยจากสัตว์ร้ายและคนด้วยตนเอง อีกทั้งใช้กันแดด กันลม กันฝน เพื่อให้ผู้อยู่อาศัยได้อยู่อย่างมีความสุขอีกด้วย

ปกติเมื่อสร้างเรือนที่ใช้เป็นที่อยู่อาศัย ย่อมจะต้องปลูกทำส่วนที่เป็น โครงเรือนและหลังคาเรือน ซึ่งมุงด้วยเครื่องมือต่างๆก่อนแล้วจึงจัดการกันฝาปกปิดตัวโครงเรือนโดยรอบในภายหลัง ฝาสำหรับเรือนไทยมีอยู่ด้วยกัน 4 อย่าง แต่ละอย่างอยู่ตรงตำแหน่งที่ติดกันกับเรือนแต่ละด้าน ได้แก่ ฝาประจำห้อง ฝาหุ้มกลอง ฝาประจันห้อง ฝาเสี้ยว

การเข้าฝาเรือนไทยสมัยก่อนทำโดยการเข้าปากไม้ ไม้ใช้เดี่ยวและลิ้มไม้เป็นสิ่งดอกและตรึงฝาให้มั่นคงและการเข้าฝาดด้วยวิธีเข้าปากไม้ จำต้องทำให้สำเร็จเป็นกระเบาะๆก่อนจะนำขึ้นไปติดกับโครงเรือน เพราะถ้าจะนำขึ้นฝาแต่ละส่วนขึ้นวางบนพริ้งแล้วเข้าไม้เป็นฝาแต่ละกระเบาะนั้นไม่อาจจะทำได้

ฝาเรือนส่วนใหญ่แบ่งออกได้ 2 ชนิด คือ ฝารุก กับ ฝากระดาน เรือนชนิดฝารุกนั้นกรูด้วยกระแจะอ่อนหรือเสื่อลำแพน มีชื่อเรียกอีกอย่างว่า ฝากะแจะอ่อน ฝาเสื่อลำแพน หรือถ้ากรูโดยซัดไม้เข้าด้วยกันเป็นตับก็จะเรียกว่า ฝาชัด ฝานชนิดนี้นิยมทำเป็นครัวเรือนเพราะอากาศถ่ายเทได้สะดวกและพาอากาศอันอับและกลิ่นระเหยออกไปได้ง่าย เรือนฝากะดานนั้นคือการใช้แผ่นกระดานนำมาเข้าเป็นฝาเรือน ไม้ฝากะดานแต่ละแผ่นต่อเข้าด้วยกันด้วยลิ้นบั้งใบกระดานมีหลายชนิด คือ ฝาปะกน ฝาปะกนเจียด ฝาสายบัว ฝาสำหรวด

ฝาเรือนที่นำมาสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์เป็นฝากะดานชนิด ฝาปะกน ฝาเรือนไทยชนิดฝาปะกนสมัยก่อนเขียนว่า “ปกกล” น่าจะมาจากรากศัพท์คำว่า “ปากกล” คือการเข้าปากไม้

ประเภทรางลื่นเรือนฝากระดานอย่างดี รูปแบบของฝาปะกนนี้อยู่ในกรอบรูปสี่เหลี่ยมมีไม้ขนานกำกับเป็นกรอบโดยรอบเหนือไม้ขนานตัวล่างและใต้ไม้ขนานตัวบนห่างประมาณหนึ่งซอก มีไม้ทอดตามแนวนอนด้านละท่อน ปลายไม้ทำเดือยสอดติดกับไม้ขนานทางด้านข้างยึดไว้มิให้กรอบฝาเรือนแยกออกจากกันหรือรวนเขวไปมา ไม้ยึดกรอบฝาเรียกว่า ลูกนอน ช่องว่างระหว่างลูกนอนกับไม้ขนานมีไม้กำกับลูกฟักตั้งยึดไม้ขนานกับลูกนอนเป็นระยะห่างเท่าๆกัน ในช่องว่างนี้กรุแผ่นไม้กระดานซึ่งตอนขอบทำเป็นลื่นเข้าในรางไม้ลูกนอน ไม้ขนานและไม้กำกับลูกฟักทั้งสิ้นด้านของไม้กระดาน

ในระหว่างสองตีนข้างขึ้นไปจดลูกฟักคอสองมีไม้ลูกตั้งทำรางไว้สองข้างเป็นแนวตั้ง มีระยะห่างเท่าๆกัน และในระยะห่างระหว่างไม้ลูกตั้งแต่ละอันมีไม้สอดขัดอยู่เป็นระยะๆ เรียกว่า เซน หรือ เซง หรือลูกกั้นปะกนตามแต่จะเรียกกันและทำรางสองข้างเช่นเดียวกับไม้ลูกตั้ง ในช่องระหว่างไม้ลูกตั้งและเซนแต่ละช่องกรุแผ่นกระดานรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าทำเป็นฝาเรียกว่า “ลูกฟักช่องปะกน” ไม้ฝาลูกฟักช่องปะกนนี้กรุกระดานทางด้านแนวตั้งตามช่องฝาแต่ละฝาจนครบทั้งกะเบาะ⁶

2. การศึกษาและการสำรวจผลงานศิลปกรรมไทยโบราณสมัยทวาราวดี

จากการศึกษาค้นคว้าศิลปกรรมไทยโบราณสมัยต่างๆภายในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระนคร ศิลปกรรมสมัยทวาราวดีมีร่องรอยการแกะสลักผลงานประติมากรรมที่วิจิตรงดงาม หลวดลายต่างๆแม้ว่าจะมีความสลับซับซ้อนแต่มีความลงตัวและมีความเหมาะสมกับรูปทรงโครงสร้างของงานศิลปกรรมทุกชิ้น ร่องรอยการแกะสลักเหล่านี้ปรากฏให้เห็นในเครื่องประดับเครื่องใช้เครื่องแต่งกายบนพระพุทธรูปทรงเครื่อง และการประดับตกแต่งหลักศิลาและแผ่นหินเป็นการแกะสลักประดับตกแต่งรายละเอียดบนกรอบด้านนอกของหลักศิลาและแผ่นหินที่มีความโดดเด่นอีกด้วย⁷

ข้าพเจ้านำข้อมูลที่ทำการศึกษามาปรับใช้กับขั้นตอนการแกะสลักชิ้นนี้ นอกจากจะนำลวดลายการแกะสลักของศิลปกรรมสมัยทวาราวดีที่มีอยู่เดิมบางอย่างมาใช้แล้ว ข้าพเจ้ายังนำข้อมูลเหล่านี้มาประยุกต์เพื่อให้เข้ากับการแสดงออกบนเรื่องราวคติความเชื่อ ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับวัตถุทางประเพณีในการสร้างสรรค์ผลงานวิถยานิพนธ์ด้วย

⁶จุลทัศน์ พยาฆรานนท์, เรือนไทยภาคกลาง (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษรสัมพันธ์ สำนักราษฎร์, 2524), 44-48.

⁷น.ณ ปากน้ำ[นามแฝง], ศิลปะแห่งอาณาจักรไทยโบราณ (กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2520), 175.

3. การศึกษาและการสำรวจภาพจิตรกรรมฝาผนังภายในวัดสุทัศนเทพวราราม

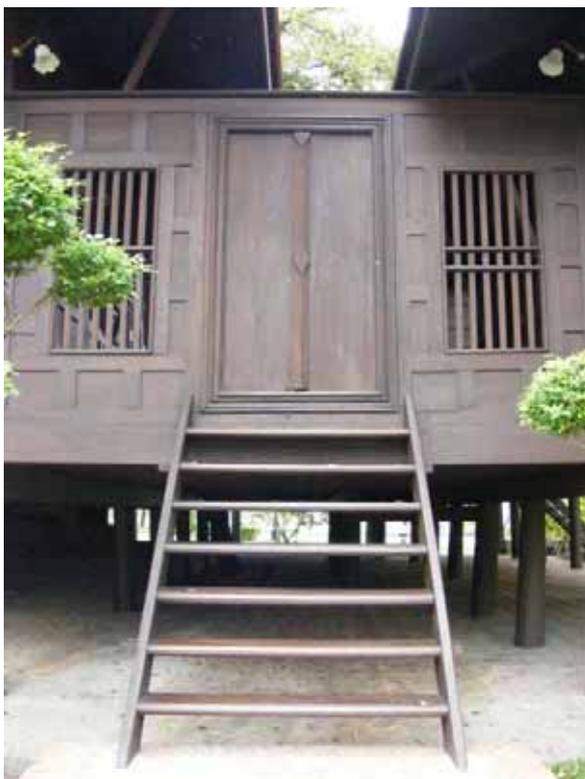
ภาพจิตรกรรมทวารบาลที่อยู่บนบานประตูและบานหน้าต่างภายในอุโบสถและวิหารของวัดสุทัศนเทพวราราม เป็นภาพจิตรกรรมทวารบาลที่มีรูปแบบหลากหลายด้วยรูปแบบเทพทวารบาลที่สำคัญ เช่น นักรบ เทวดา อินทร์ พรหม ที่ถูกช่างเขียนบรรจงสร้างขึ้นตามบานประตูและหน้าต่างมีลักษณะท่วงท่าและลีลาที่แตกต่างกันออกไป และไม่มีรูปแบบที่ตายตัวอย่างภาพจิตรกรรมในวัดอื่นๆ ทำให้ภาพจิตรกรรมทวารบาลในวัดสุทัศนเทพวรารามมีความน่าสนใจและนำทางการศึกษา ข้าพเจ้าจึงนำรูปแบบของภาพจิตรกรรมทวารบาลมาปรับใช้กับการแกะสลักซี่ฝั้งบนผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นฝาเรือนไทย

รวมถึงภาพจิตรกรรมฝาผนังในอุโบสถและวิหารของวัดสุทัศนเทพวราราม ในส่วนที่เป็นภาพกลุ่มคนและภาพจับท่วงท่าลีลาของสิ่งมีชีวิต เช่น กลุ่มสัตว์หิมพานต์ กลุ่มชาวบ้านที่ทำกิจกรรมต่างๆ กลุ่มเคลื่อนไหวขบวนพล ก็เป็นผลงานการถ่ายทอดของช่างเขียนโบราณที่สร้างสรรค์ภาพจิตรกรรมเหล่านี้ให้มีความเคลื่อนไหวเสมือนมีชีวิต ข้าพเจ้าจึงได้นำลักษณะของการเขียนภาพกลุ่มคนและภาพจับท่วงท่าเหล่านี้มาปรับใช้กับการแกะสลักซี่ฝั้งบนผลงานวิทยานิพนธ์

ภาพข้อมูลที่ได้จากการศึกษาและการออกสำรวจพื้นที่

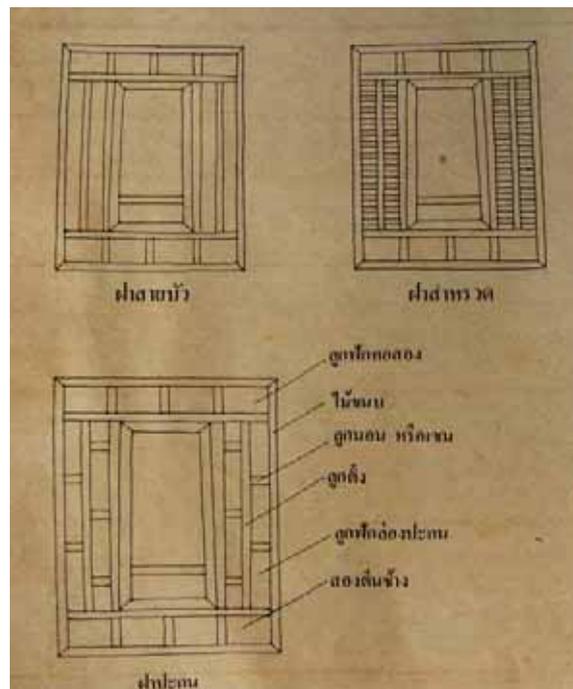
ภาพที่ 13 เรือขุดประเภท เรือพายไม้ ที่นำมาใช้ในการสร้างสรรค์

ภาพที่ 14 บันไดเรือน เรือนทับขวัญ พระราชวังสนามจันทร์ จ.นครปฐม

ภาพที่ 15 ฝาเรือนไทย เรือนทับขวัญ พระราชวังสนามจันทร์ จ.นครปฐม

ภาพที่ 16 โครงสร้างแบบร่าง จีนส่วนฝาเรือนไทยในแต่ละประเภท
ที่มา : จุลทัศน์ พยาฆรานนท์, เรือนไทยภาคกลาง (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษรสัมพันธ์ สำราญ
ราษฎร์, 2524), 48.

ภาพที่ 17 โครงสร้างเรือนไทย เรือนทับขวัญ พระราชวังสนามจันทร์ จ.นครปฐม

ภาพที่ 18 ร่องรอยการแกะสลักผลงานประติมากรรมนูนสูง ศิลปะทวารวดี
ที่มา : วินัย ผู้นำผล, อาณาจักรโบราณทวารวดีที่นครปฐม [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 5 มีนาคม 2553.
เข้าถึงได้จาก <http://photos2.hi5.com/0098/677/161/wMMEoY677161>

ภาพที่ 19 ผลงานประติมากรรมนูนสูง ศิลปะทวารวดี
ที่มา : วินัย ผู้นำผล, อาณาจักรโบราณทวารวดีที่นครปฐม [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 5 มีนาคม 2553.
เข้าถึงได้จาก <http://photos2.hi5.com/0098/677/161/wMMEoY677161>

ภาพที่ 20 ทวารบาล ภาพจิตรกรรมฝาผนังวัดสุทัศนเทพวราราม

ที่มา : เศรษฐมนตร์ กาญจนกุล, เทพทวารบาล (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แสงดาว, 2548), 24.

บทที่ 3

ขั้นตอนและกระบวนการสร้างสรรค์

ผลงานวิทยานิพนธ์ของข้าพเจ้าเป็นการนำวัตถุทางประเพณีไทยทั้ง 3 ชนิด ได้แก่ เรือ ชุก บัน ไคเรือ น ผาเรือ นไทย มาสร้างสรรค์เป็นผลงานศิลปะประเภทสื่อประสม (Mixed Media) วิธีการสร้างสรรค์ผลงานจึงเป็นไปอย่างมีขั้นตอน ซึ่งพอจะกำหนดให้เห็นอย่างชัดเจนได้ดังนี้

1. ขั้นตอนการศึกษาข้อมูล
2. ขั้นตอนการประมวลความคิดโดยรวม
3. ขั้นตอนการแสดงออกด้วยเทคนิควิธีการ
4. ขั้นตอนการนำเสนอผลงาน
5. ขั้นตอนการประมวลความคิดเชิงทัศนศิลป์

ขั้นตอนการศึกษาข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาและค้นคว้าเพื่อนำไปใช้ในการสร้างสรรค์ แบ่งออกได้ 3 ประเภท คือ ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพของวัตถุทางประเพณีไทยที่เป็นอยู่เดิม, ข้อมูลเกี่ยวกับคติความเชื่อและข้อมูลทางทัศนศิลป์

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพของวัตถุทางประเพณีไทยที่เป็นอยู่เดิม

เป็นข้อมูลพื้นฐานที่ต้องทำการศึกษาให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพของวัตถุทางประเพณีไทยที่เป็นอยู่เดิม กล่าวคือ วัตถุทางประเพณีที่ข้าพเจ้านำมาใช้ในการสร้างสรรค์ เป็นวัตถุที่ผ่านการใช้งานจนเกิดความเสื่อมสภาพไปตามกาลเวลา เพราะฉะนั้นต้องทำการศึกษาว่าสภาพเดิมของวัตถุก่อนการเสื่อมสภาพนั้นเป็นอย่างไร เช่น รูปทรง อุปกรณ์ วิธีการนำไปใช้ ตลอดจนขั้นตอนการทำและกรรมวิธีของช่างโบราณ ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการศึกษาจะเป็นประโยชน์ในทำโครงสร้างแบบร่างผลงาน (Sketch) เพราะจะทำให้เข้าใจถึงสภาพของวัตถุทางประเพณีที่จะนำมาสร้างสรรค์ และสามารถนำข้อมูลมาสังเคราะห์ทำการประมวลผลหาวิธีการสร้างสรรค์ให้เหมาะสมกับสภาพของวัตถุ

2. ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับคติความเชื่อ

ศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับคติความเชื่อที่มีอยู่ในวัตถุทางประเพณีไทยทั้ง 3 ชนิด อันเป็นแรงผลักดันในการแสดงออกทางลวดลายการแกะสลักจี๊ฟั้งที่มีเรื่องราวสัมพันธ์สอดคล้องกัน โดยศึกษาจากพิธีกรรมที่มีวัตถุทางประเพณีไทยประกอบในสถานที่จริงรวมถึงจากตำราและเอกสาร นอกจากนี้ได้ทำการศึกษาเรื่องราวและแบบแผนการปฏิบัติที่สืบต่อกันมาของการใช้วัตถุทางประเพณี โดยนำมาเชื่อมโยงกับการสร้างสรรค์ให้เกิดความสมบูรณ์เหมาะสมกับวัตถุทางประเพณีทั้ง 3 ชนิดมากที่สุด

3. ข้อมูลทางทัศนศิลป์

ข้อมูลทางทัศนศิลป์เป็นการนำข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับทัศนธาตุอันได้แก่ รูปทรง โครงสร้างสี เส้น พื้นผิว มิติ โดยนำข้อมูลเหล่านี้มาทำการจัดการกับวัตถุทางประเพณีไทยทั้ง 3 ชนิด โดยเฉพาะในส่วนที่เป็นโครงสร้างของวัตถุและการจัดการระหว่างวัตถุกับจี๊ฟั้ง รวมไปถึงการแกะสลักลวดลายบนพื้นผิวของจี๊ฟั้ง เพราะฉะนั้นการศึกษาข้อมูลทางทัศนธาตุเพื่อใช้ในการกำหนดรูปแบบและวิธีการสร้างสรรค์จะต้องมีความสอดคล้องกับคติความเชื่อของวัตถุทางประเพณี แล้วจึงทำการวิเคราะห์เพื่อหาสิ่งที่เป็นสาระสำคัญสำหรับการสร้างสรรค์ให้ตรงกับความรู้สึกของข้าพเจ้าที่ต้องการแสดงออกเกิดเป็นผลงานศิลปะรูปแบบสื่อประสม ที่มีความลงตัวในด้านทัศนศิลป์อันมีเนื้อหาสาระของความเป็นไทย

ขั้นตอนการประมวลความคิด

ขั้นตอนการศึกษาข้อมูลทำให้สามารถวางโครงสร้างโดยรวมของผลงานวิทยานิพนธ์ทั้ง 3 ชั้น จากแนวคิดในการผสมผสานวัตถุทางประเพณีไทยกับคติความเชื่อและขั้นตอนการพกการแกะสลักจี๊ฟั้ง โดยการกำหนดพื้นที่ของงานแกะสลักจี๊ฟั้งบนพื้นผิววัตถุทางประเพณีทั้ง 3 ชนิด ได้แก่ เรือขุด บันไดเรือน ฝาเรือนไทย เพื่อให้ลวดลายของงานแกะสลักมีความโดดเด่นและสามารถแสดงความเป็นเอกภาพเหนือรูปทรงของสภาพวัตถุทางประเพณี ตลอดจนถึงขั้นตอนการนำเสนอผลงาน ซึ่งเป็นการจำลองโครงสร้างของการใช้สอยวัตถุตามแบบจารีตประเพณีและคติความเชื่อที่มีอยู่เดิม

การสร้างรายละเอียดของงานแกะสลักจี๊ฟั้ง โดยได้รับแรงบันดาลใจจากร่องรอยจารึกที่ปรากฏอยู่ในผลงานศิลปกรรมของไทยโบราณสมัยทวารวดี เป็นการประกอบกันของลายเส้น จังหวะ รูปทรง ตลอดจนรายละเอียดในส่วนต่างๆ ผสมผสานกับข้อมูลภาพจิตรกรรมฝาผนังภายในวัดสุทัศนเทพวราราม ทำให้เกิดเป็นรูปทรงใหม่ของเหล่าเทพเทวดา ทวารบาล เมฆย่านาง และผีบ้านผีเรือน ปรากฏเป็นลวดลายแกะสลักจี๊ฟั้งภายในผลงานทั้ง 3 ชั้น

เมื่อทำการประมวลความคิดโดยรวมเกี่ยวกับโครงสร้างหลักและรายละเอียดในผลงาน ทำให้สามารถกำหนดภาพร่างโดยรวมที่ใกล้เคียงกับมโนภาพทางความคิดของข้าพเจ้ามากที่สุด และสามารถที่จะกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติงานต่อไปได้อย่างชัดเจน

ขั้นตอนการแสดงออกด้วยเทคนิควิธีการ

1. การทำโครงสร้างแบบร่างผลงาน

การแสดงออกด้วยเทคนิควิธีการเริ่มจากการทำโครงสร้างแบบร่างผลงาน ถือเป็นต้นความคิดที่สามารถนำมาสู่การพัฒนาสร้างสรรค์ผลงานจริง เป็นการกำหนดองค์ประกอบของวัตถุทางประเพณีไทยที่เกิดความสัมพันธ์สภาพกับส่วนที่ทำการเสริมด้วยสีผึ้งให้มีความสมดุลซึ่งกันและกัน โดยขั้นต้นจะทำการศึกษาโครงสร้างรูปทรงของวัตถุทางประเพณีทั้ง 3 ชนิด ได้แก่ เรือขุดบันไดเรือน ฝาเรือนไทย จากนั้นจึงกำหนดพื้นที่ที่จะนำสีผึ้งไปพอกเสริมในตัววัตถุและทำการกำหนดเรื่องราวคติความเชื่อที่จะนำมาใช้ในการสร้างสรรค์ให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับวัตถุ รวมถึงทำการกำหนดวิธีการนำเสนอผลงาน

เมื่อโครงสร้างหลักและองค์ประกอบอื่นๆถูกกำหนดให้เหมาะสมกับผลงานแล้ว จึงทำการประมวลผลแล้วถ่ายทอดออกมาเป็น โครงสร้างแบบร่างผลงานด้วยลายเส้นดินสอ แล้วกำหนดโครงสร้างของผลงานโดยรวมทั้งหมดให้มีลักษณะที่ใกล้เคียงกับมโนภาพที่ข้าพเจ้าต้องการจะแสดงออกทางการสร้างสรรค์ผลงานมากที่สุด

2. การจัดการกับวัตถุทางประเพณีไทย

เมื่อทำการคัดสรรวัตถุทางประเพณีไทยซึ่งเป็นของเก่าที่ผ่านการใช้งานมานาน แต่ยังสามารถนำมาสร้างสรรค์เป็นผลงานได้แล้ว จึงนำวัตถุทางประเพณีมาทำความสะอาดและซ่อมแซมในส่วนที่เกิดความเสียหายให้มีความคงทนแข็งแรงพอที่จะใช้ในการสร้างสรรค์ได้

2.1 การจัดการกับเรือขุด เนื่องจากส่วนที่เป็นกระดูกงูเรือส่วนใหญ่เกิดความชำรุดเสียหายต้องทำการสร้างกระดูกงูเรือขึ้นมาใหม่โดยใช้ไม้เต็ง ซึ่งหน้าไม้มีความกว้างสามารถนำมาตัดเป็นวงให้ส่วนโค้งของไม้รับกับโครงสร้างของท้องเรือ แล้วจึงทำการติดกระดูกงูเข้ากับท้องเรือให้ตรงกับรอยกระดูกงูที่มีอยู่เดิม แล้วทำการแต่งสีด้วยสีฝุ่นสีเทาให้สีของกระดูกงูที่ทำขึ้นใหม่กลมกลืนกับสีเรือขุดที่เป็นสีของไม้ตะเคียนเดิมให้มากที่สุด

2.2 การจัดการกับบันไดเรือน เนื่องจากชิ้นส่วนชั้นบันไดเกิดความชำรุดเสียหาย จึงทำการติดชั้นบันไดใหม่เข้ากับตัวบันได แล้วต่อเติมคานไม้ระหว่างชั้นบันไดทั้งส่วนหัวและส่วนท้ายของบันได เพื่อให้มีความคงทนแข็งแรงมากยิ่งขึ้นและเพื่อความสะดวกในการขนย้าย

2.3 การจัดการกับฝาเรือนไทย ฝาเรือนไทยที่ได้มามีความเสียหายและเกิดการผุพังมาก ลิ่มที่ใช้ยึดชิ้นส่วนต่างๆเข้าด้วยกันเกิดการสึกหรอ ทำให้ส่วนที่เป็นฝารุกกับฝากระดานหลุดออกจากกัน ข้าพเจ้าจึงต้องทำการประกอบชิ้นส่วนฝาเรือนขึ้นมาใหม่ โดยทำการประกอบตามแบบโครงสร้างเดิม เหลือไว้แต่เพียงชิ้นส่วนที่ขาดหายไปเพราะจะทำการซ่อมเสริมต่อเดิมด้วยซี่ผึ้งในภายหลัง จากนั้นจึงทำการยึดชิ้นส่วนต่างๆด้วยเรซินกระป๋องให้มีความคงทนแข็งแรงสามารถนำมาใช้ในการสร้างสรรค์ได้

3. การเตรียมซี่ผึ้งก่อนการนำไปสร้างสรรค์

ซี่ผึ้งที่นำมาใช้ในการสร้างสรรค์เป็นซี่ผึ้งชั้น ก่อนการนำไปใช้ต้องทำการต้มและเคลือบซี่ผึ้งให้เป็นเนื้อเดียวกัน รอให้เดือดเสร็จแล้วจึงทำการผสมน้ำมันพีชลงในซี่ผึ้งในอัตราส่วน น้ำมันพีช 3 ช้อนโต๊ะ ต่อการต้มซี่ผึ้ง 1 กะละมัง น้ำมันพีชจะทำให้ซี่ผึ้งมีความเหนียว เมื่อเวลาซี่ผึ้งแข็งตัวจะทำให้ซี่ผึ้งไม่กรอบและเมื่อทำการแกะสลักจะไม่เกิดการแตกร้าว เมื่อใส่น้ำมันพีชแล้วจึงใส่สีฝุ่นสีดำลงในซี่ผึ้ง เพราะผลงานวิทยานิพนธ์ชุดนี้จะใช้ซี่ผึ้งสีดำในการสร้างสรรค์ผลงานทั้งหมด เมื่อผสมทุกอย่างครบแล้วทำการเคี่ยวอีกครั้งประมาณ 5 นาทีเพื่อให้ส่วนผสมต่างๆรวมเข้าเป็นเนื้อเดียวกัน จึงสามารถนำซี่ผึ้งไปใช้สร้างสรรค์ในขั้นตอนต่อไป

4. การนำซี่ผึ้งไปทำการสร้างสรรค์บนวัตถุทางประเพณีไทย

เนื่องจากวัตถุทางประเพณีไทยทั้ง 3 ชนิด ได้แก่ เรือขุด บันไคเรือน ฝาเรือนไทย มีส่วนที่เกิดการผุพัง สึกกร่อน ที่แตกต่างกันไป การวางองค์ประกอบและวิธีการพอกซี่ผึ้งกับรูปทรงของวัตถุทางประเพณีแต่ละชนิดจึงมีความแตกต่างกันซึ่งอธิบายได้ดังนี้

4.1 การสร้างสรรค์ซี่ผึ้งบนเรือขุด เรือขุดที่ได้มาเกิดการผุพัง สึกกร่อน ในส่วนท้องเรือ เพราะฉะนั้นจะทำการ ซ่อมเสริม ต่อเติมซี่ผึ้งลงในส่วนดังกล่าว เริ่มต้นจากการตัดตาข่ายลวดให้มีขนาดเท่ากับส่วนที่เกิดการผุพัง สึกกร่อน นำตาข่ายลวดยึดติดเข้ากับท้องเรือทั้งภายนอกและภายใน นำกระสอบข้าวที่ตัดเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสขนาดเท่าฝ่ามือชุบกับซี่ผึ้งชั้นที่เคี่ยวแล้วนำมาวางลงบนตะขวยลวดให้ทั่วทั้งตาข่ายแล้วรอให้กระสอบที่ชุบซี่ผึ้งแห้ง จากนั้นนำดินน้ำมันมาปั้นขอบล้อมรอบส่วนที่ต้องการจะทาสีผึ้งสีดำที่จะใช้ในการแกะสลัก นำซี่ผึ้งที่ต้มเคลือบผสมด้วยสีฝุ่นดำเทลงในส่วนที่ทำการกั้นด้วยดินน้ำมันแล้วรอให้ซี่ผึ้งแห้งและแข็งตัวประมาณ 1 วัน จากนั้นจึงนำปูนซีเมนต์ขาวผสมกับทรายมาปิดลงบนพื้นซี่ผึ้งสีดำเพื่อสร้างพื้นผิว (Texture)

4.2 การสร้างสรรค์ซี่ผึ้งบนบันไคเรือน บันไคเรือนที่ใช้ในการสร้างสรรค์เป็นบันไคที่มีขั้นบันไค 9 ขั้น ขั้นบันไคในช่วง 4 ขั้นแรกเกิดการสึกกร่อนและขาดหาย เพราะฉะนั้นจะทำการซ่อมเสริม ต่อเติม ซี่ผึ้งในส่วนของขั้นบันไคดังกล่าว เริ่มจากการเชื่อมเหล็กให้โครงสร้างของเหล็กมีขนาดเท่ากับบันไคในส่วนที่ขาดหาย แล้วนำโครงสร้างเหล็กเข้าไปติดกับบันไคให้มีระนาบ

เท่ากัน นำตาข่ายลวดมาจึงติดกับโครงสร้างเหล็กในส่วนที่ต้องการจะแกะสลักจี๊ฟั้ง และขั้นตอนการสร้างสรรค์จี๊ฟั้งบนบันไดเรือนจากนี้ต่อไปจะเหมือนกับวิธีการสร้างสรรค์จี๊ฟั้งบนเรือขุดทุกประการ

4.3 การสร้างสรรค์จี๊ฟั้งบนฝาเรือนไทย ฝาเรือนไทยที่ประกอบขึ้นมาใหม่ในส่วนที่เป็น ฝารุก ฝากระดาน(ลูกฝึก) และบานประตูเกิดการผุพังและเสียหาย เพราะฉะนั้นจะทำการซ่อมเสริม ต่อเติม จี๊ฟั้งในส่วนที่เสียหายดังกล่าว เริ่มจากการตัดแผ่นไม้อัดให้มีขนาดเท่ากับฝารุกและฝากระดานในส่วนที่เสียหาย นำดินน้ำมันมาปั้นบนแผ่นไม้อัดในส่วนที่ต้องการจะแกะสลักจี๊ฟั้ง นำจี๊ฟั้งที่ผสมสีฝุ่นดำมาทลงบนแผ่นไม้อัดในส่วนที่กั้นดินน้ำมันไว้ รอให้จี๊ฟั้งแห้งแล้วนำเตารีดมารีดบนผิวจี๊ฟั้งให้เกิดเป็นเหลี่ยมมุมตามขนาดของฝารุกและฝากระดานในส่วนที่เสียหาย รอให้จี๊ฟั้งแห้งประมาณ 1 วัน ในส่วนของบานประตูทำการเชื่อมเหล็กให้มีขนาดเท่ากับบานประตูของฝาเรือนที่มีอยู่ นำตาข่ายลวดมายึดติดกับโครงสร้างเหล็กที่เป็นประตู นำกระสอบข้าวที่ตัดเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสขนาดเท่าฝ่ามือชุบกับจี๊ฟั้งชั้นที่เคลือบแล้วนำมาวางลงบนตาข่ายลวดให้ทั่วทั้งตาข่ายแล้วรอให้กระสอบที่ชุบจี๊ฟั้งแห้ง จากนั้นนำดินน้ำมันมาปั้นขอบล้อมรอบในส่วนที่ต้องการจะแกะสลัก นำจี๊ฟั้งที่ผสมสีฝุ่นดำมาทลงในส่วนที่ทำการกั้นด้วยดินน้ำมันแล้วรอให้จี๊ฟั้งแห้งประมาณ 1 วัน หลังจากนั้นจึงทำการประกอบชิ้นส่วนของจี๊ฟั้งเข้ากับฝาเรือนโดยยึดชิ้นส่วนต่างๆด้วยเรซินกระป๋องรอให้เรซินแห้ง แล้วจึงนำปูนซีเมนต์ขาวผสมทรายมาปิดลงบนผิวของจี๊ฟั้งเพื่อสร้างพื้นผิวเหมือนกับผลงานทั้ง 2 ชิ้น

5. การแกะสลักจี๊ฟั้งภายในผลงาน

เมื่อจี๊ฟั้งที่ใช้ประกอบภายในผลงานทั้ง 3 ชิ้นแข็งตัวและมีพื้นผิวของปูนซีเมนต์ขาวผสมทรายเคลือบอยู่บนผิวหน้าของจี๊ฟั้งแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือการแกะสลักลวดลายลงบนจี๊ฟั้ง อุปกรณ์ที่ใช้ในการแกะสลักคือ เครื่องมือแกะสลักไม้ (Wood Cut) ในแต่ละชิ้นงานจะมีขั้นตอนและลักษณะการแกะสลักที่แตกต่างกันไป ซึ่งจะทำการอธิบายจำแนกเป็นหัวข้อดังต่อไปนี้

5.1 การแกะสลักจี๊ฟั้งบนผลงานขุดเรือขุด เรื่องราวที่ต้องการจะถ่ายทอดลงบนผลงานเรือขุด คือ คติความเชื่อเกี่ยวกับ แม่ย่านาง โดยจะทำการแกะสลักรูปทรงร่างกาย (Figure) ตัวนาง ตามรูปแบบขนบนิยมของงานจิตรกรรมไทยซึ่งต้องการสื่อความหมายถึงแม่ย่านาง และเป็นรูปทรงโครงสร้างหลักภายในผลงาน

เริ่มจากการแกะสลักรูปทรงตัวนางซึ่งเป็นรูปทรงโครงสร้างหลักให้เสร็จก่อน แล้วทำการแกะสลักรูปทรงในส่วนของรายละเอียดปลีกย่อยให้มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับรูปทรงโครงสร้างหลัก ส่วนขั้นตอนการแกะสลักจะทำการแกะสลักลายเส้นที่เป็นเส้นรอบนอก (Out Line) ของรูปทรงซึ่งจะเป็นลายเส้นที่มีความหนา แล้วจึงทำการแกะสลักส่วนของลายเส้นที่เป็นส่วน

รายละเอียด (Detail) ซึ่งจะเป็นลายเส้นที่มีขนาดเล็กกว่าให้ทั่วทั้งรูปทรงโครงสร้างหลัก ให้ดูราวกับว่าลายเส้นในส่วนรายละเอียดนั้นสามารถเคลื่อนไหวอยู่ในลายเส้นที่เป็นรูปทรงโครงสร้างหลักได้

5.2 การแกะสลักจี๊ฟั้งบนผลงานชุดบันไดเรือน บันไดเป็นวัตถุทางประเพณีที่มีชิ้นส่วนต่างๆประกอบเข้าด้วยกัน จึงสามารถแยกชิ้นส่วนออกมาเพื่อทำการแกะสลักได้ เมื่อทำการแกะสลักจี๊ฟั้งเสร็จแล้วจึงนำชิ้นส่วนต่างๆมาประกอบเข้าด้วยกันด้วยเรซินกระป๋อง โดยมีขั้นตอนการแกะสลักเหมือนกับงานชิ้นเรือดุด จะต่างกันเพียงแต่รูปทรงของการแกะสลักแต่ละรูปทรงที่จำกัดอยู่ในชั้นบันไดแต่ละชั้น

5.3 การแกะสลักจี๊ฟั้งบนผลงานชุดฝาเรือนไทย อาศัยคติความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับเรือนไทย ได้แก่ คติความเชื่อเรื่องผีบ้านผีเรือนและทวารบาลที่เป็นเทพเทวดาอารักษ์ เนื่องจากลวดลายการแกะสลักบนผลงานชิ้นฝาเรือนมีความละเอียดซับซ้อนมาก จึงต้องกำหนดองค์ประกอบของลวดลายให้ชัดเจนก่อนลงมือแกะสลัก โดยมีลำดับขั้นตอนเริ่มจากการแกะสลักจี๊ฟั้งบนชิ้นส่วนฝาเรือกแล้วจึงทำการแกะสลักบนฝากระดานเป็นลำดับต่อมา ส่วนการแกะสลักรูปทรงของทวารบาลที่บานประตูนั้น ได้รับอิทธิพลจากภาพทวารบาลวัดสุทัศน์เทพวรารามมาประยุกต์ใช้ให้เกิดความเหมาะสมกับฝาเรือน ส่วนการแกะสลักจี๊ฟั้งบนบานประตูนี้ต้องเริ่มจากโครงสร้างหลัก คือ รูปทรงของทวารบาลก่อน จึงทำการแกะสลักรูปทรงในส่วนของรายละเอียดให้มีความสอดคล้องกับรูปทรงโครงสร้างหลัก อีกทั้งผลงานชิ้นนี้สามารถมองเห็นได้ 2 ด้าน คือ ด้านหน้าและด้านหลัง ดังนั้นลวดลายของการแกะสลักฝาเรือนทั้ง 2 ด้านจึงต้องมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน

6. การอุดปูนซีเมนต์ขาวผสมทราย

เมื่อทำการแกะสลักจี๊ฟั้งบนผลงานทั้ง 3 ชิ้นเสร็จแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือการอุดปูนซีเมนต์ขาวผสมทรายลงบนลวดลายของการแกะสลัก โดยมีขั้นตอนการเตรียมปูนตั้งแต่การนำปูนซีเมนต์ขาวผสมเข้ากับทรายในอัตราส่วนที่เท่ากันแล้วผสมน้ำรอให้ปูนหมาด จึงนำเกรียงแบนตักปูนที่ผสมดีแล้วเกลี่ยลงบนลวดลายที่มีงานแกะสลัก จากนั้นนำแปรงทาสีแบบแบนขนาดประมาณ 4 นิ้วมาปิดปูนให้ลงไปร่องลึก ทำตามขั้นตอนนี้ให้ทั่วทั้งพื้นที่ของผิวจี๊ฟั้ง เสร็จแล้วรอให้ปูนที่ผสมทำการเซตตัวและแห้ง จึงนำแปรงทาสีมาปิดปูนในส่วนที่ไม่ต้องการบนผิวหน้าของจี๊ฟั้งออก ลายเส้นของการแกะสลักจี๊ฟั้งที่ถูกอุดด้วยปูนซีเมนต์ขาวผสมทรายจะเกิดเป็นลายเส้นสีขาวที่เด่นชัดขึ้นตัดกับพื้นผิวของจี๊ฟั้งซึ่งเป็นสีดำ

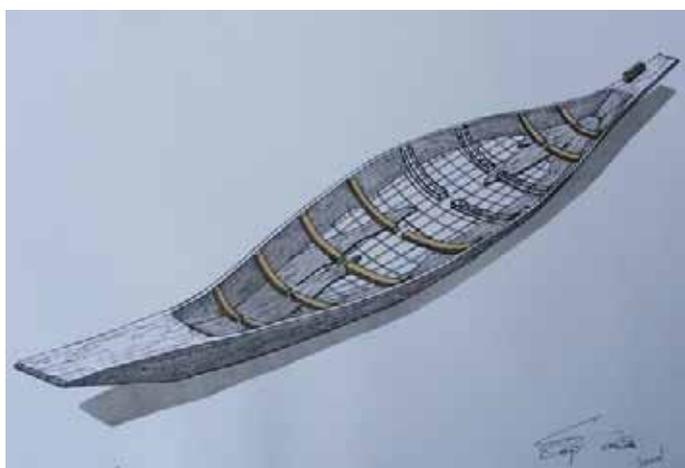
7. การตกแต่งสีพื้นผิวปูนซีเมนต์ขาว

หลังจากอุดปูนซีเมนต์ขาวผสมทรายลงบนลวดลายของการแกะสลักจี๊ฟั้งแล้ว สิ่งที่จะเกิดตามมาคือจะมีคราบของปูนซีเมนต์ขาวจับอยู่บนผิวหน้าของพื้นผิวจี๊ฟั้ง ซึ่งจะทำให้ลวดลายการแกะสลักขุ่นมัวไม่เด่นชัด วิธีจัดการคือนำน้ำมันเช็ดเครื่องหนังมาเช็ดทำความสะอาดคราบของ

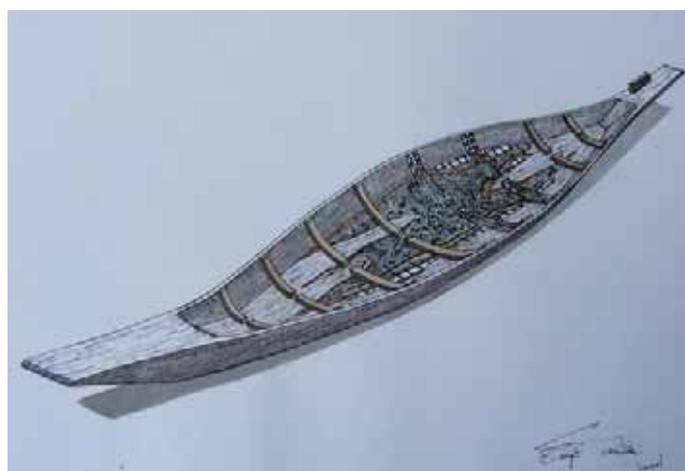
ปูนซีเมนต์ขาวจะหลุดออกจากผิวหน้าของพื้นผิวซีเมนต์ เมื่อทำความสะอาดแล้วลายเส้นของการแกะสลักซึ่งเป็นเส้นสีขาวบนพื้นสีดำจะมีความเด่นชัดยิ่งขึ้น

ขั้นตอนต่อไปคือการแต่งสีเพื่อให้ปูนซีเมนต์ขาวที่ติดอยู่บนพื้นผิวซีเมนต์สีดำในบางส่วนที่ไม่ใช่ลายเส้นที่ต้องการ โดยการผสมสีอะครายลิกให้โทนสีมีความใกล้เคียงกับสีซีเมนต์ชั้น แล้วนำไปทาทับในส่วนที่ต้องการควบคุมน้ำหนักสี ซึ่งจะช่วยให้ลายเส้นการแกะสลักมีรูปทรงอย่างที่ต้องการ

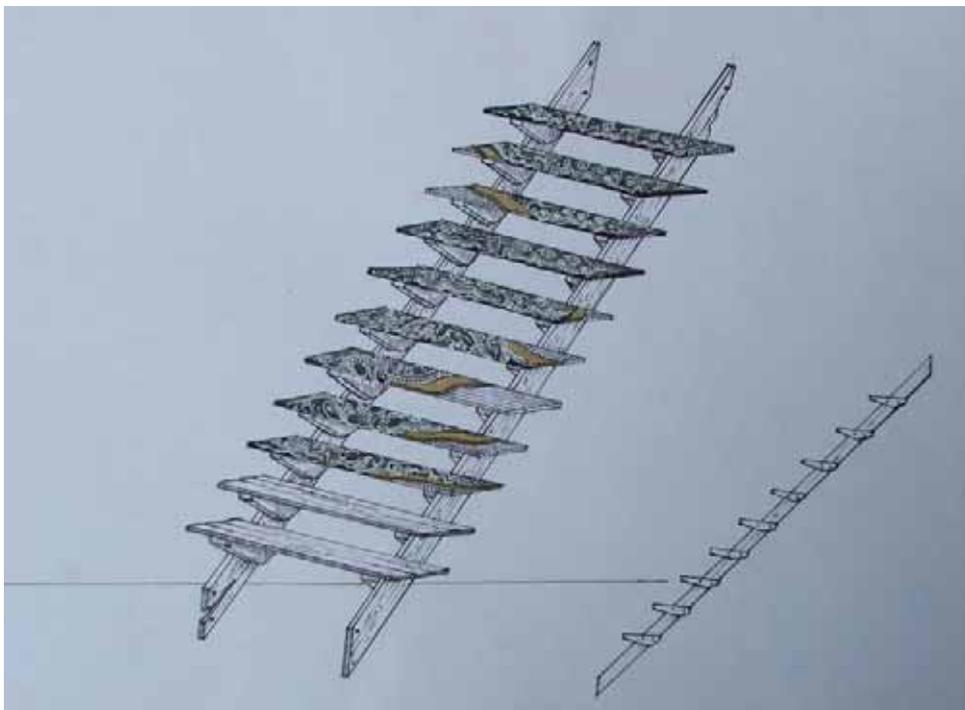
ภาพขั้นตอนการแสดงผลงานด้วยเทคนิควิธีการ

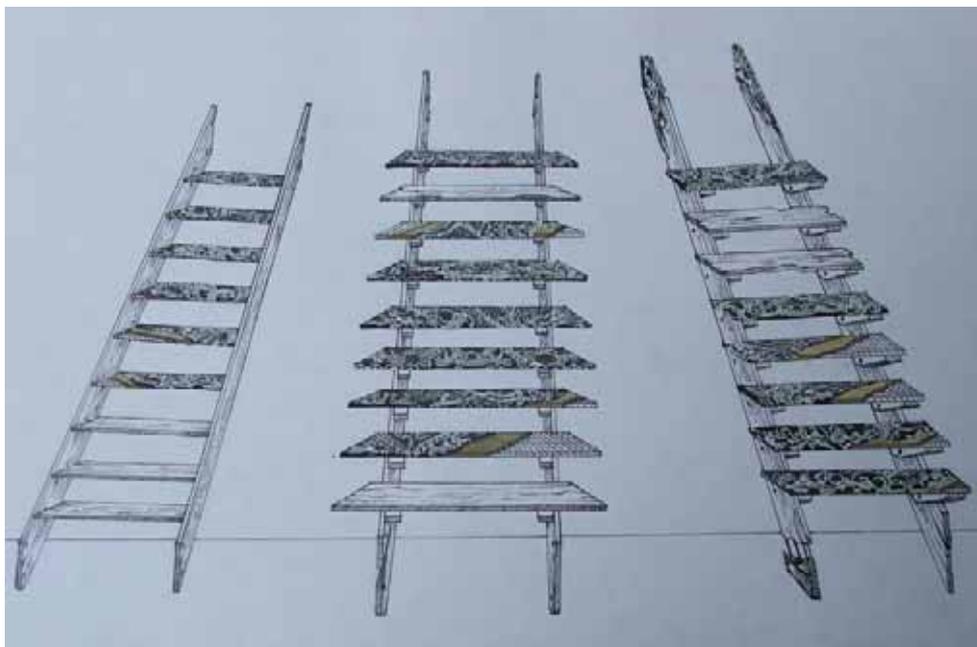
ภาพที่ 21 โครงสร้างแบบร่างผลงานชุดเรือชุด ชั้นที่ 1

ภาพที่ 22 โครงสร้างแบบร่างผลงานชุดเรือชุด ชั้นที่ 2

ภาพที่ 23 โครงสร้างแบบร่างผลงานชุดบันไดเวียน ชั้นที่ 1

ภาพที่ 24 โครงสร้างแบบร่างผลงานชุดบันไดเวียน ชั้นที่ 2

ภาพที่ 25 โครงสร้างแบบร่างผลงานชุดฝาเรือนไทย ชั้นที่ 1

ภาพที่ 26 โครงสร้างแบบร่างผลงานชุดฝาเรือนไทย ชั้นที่ 2

ภาพที่ 27 กระดูกงูเรือที่ทำการสร้างขึ้นมาใหม่ เพื่อให้เรือชุดมีความคงทนแข็งแรง

ภาพที่ 28 ขั้นตอนการนำตาข่ายลวดมายึดติดเข้ากับท้องเรือชุดทั้งภายนอกและภายใน

ภาพที่ 29 ขั้นตอนการนำกระสอบข้าวซุงจี๊ฝั้งแล้วนำมาวางบนตาข่ายลวด

ภาพที่ 30 ขั้นตอนการเตรียมพื้นจี๊ฝั้งสีดำสำหรับการแกะสลักบนผลงานชุดเรือซูด

ภาพที่ 31 ลวดลายการแกะสลักไม้พื้นบ้านผลงานชุดเรือขุดที่ทำการอุดหนุนซีเมนต์ข้าวผสมทราย

ภาพที่ 32 ฝาเรือนไทยที่ทำการประกอบขึ้นมาใหม่(ด้านหลัง) เพื่อใช้ในการสร้างสรรค์

ภาพที่ 33 ฝาเรือนไทยที่ทำการประกอบขึ้นมาใหม่(ด้านหน้า) เพื่อใช้ในการสร้างสรรค์

ภาพที่ 34 ลวดลายการแกะสลักขี้ผึ้งบนประตูปนผลงานชุดฝาเรือนไทย

ภาพที่ 35 ลวดลายการแกะสลักจี๊ผึ้งบนผลงานชุดฝาเรือนไทยที่ทำการอุดปูนซีเมนต์ขาวผสมทราย

ขั้นตอนการนำเสนอผลงาน

ผลงานวิทยานิพนธ์ทั้ง 3 ชิ้น เป็นงานศิลปะไทยที่ใช้สื่อทางทัศนศิลป์หลายประเภท โดยนำเสนอผลงานด้วยการจัดวาง (Installation) วัตถุทางประเพณีไทยทั้ง 3 ชนิด ในลักษณะของการใช้สอยได้จริงตามอย่างคติความเชื่อและจารีตประเพณีที่เป็นอยู่เดิม ทำให้ผลงานของข้าพเจ้าสามารถแสดงความเป็นตัวตนของสภาพวัตถุทางประเพณีอย่างเด่นชัด

1. การนำเสนอผลงานชุดเรือขุด

ผลงานชุดเรือขุด เป็นการนำเสนอแบบอย่างของการเก็บเรือตามแบบจารีตประเพณีที่เป็นอยู่จริงมาใช้ในการนำเสนอ กล่าวคือ เมื่อเลิกใช้งานเรือจะถูกเก็บรักษา โดยการนำมาวางไว้บนท่อนไม้ขนาดประมาณ 150 เซนติเมตร ทั้งส่วนหัวและส่วนท้าย ซึ่งการนำรูปแบบการเก็บเรือตามแบบจารีตประเพณีที่มีอยู่เดิมมาใช้ เพื่อต้องการให้ผู้ชมงานได้เข้าใจถึงวิถีชีวิตและภูมิปัญญาไทยในอดีตผ่านการนำเสนอผลงานวิทยานิพนธ์ชุดนี้

2. การนำเสนอผลงานชุดบันไดเรือน

ตามลักษณะของการติดตั้งบันไดเรือนตามแบบจารีตประเพณี คือ การติดตั้งหัวบันไดเข้ากับพื้นเรือนและส่วนท้ายบันไดเข้ากับพื้นดินหรือพื้นซีเมนต์ของใต้ถุนเรือน แต่สำหรับผลงานวิทยานิพนธ์ชุดบันไดเรือนนี้จะทำการติดตั้งบันไดเข้ากับฝาผนังที่บดคันสีข้าว เพราะต้องการจะเน้นเนื้อหาสาระที่ตัวโครงสร้างของบันไดเป็นสำคัญ

3. การนำเสนอผลงานชุดฝาเรือนไทย

เนื่องจากผลงานชุดฝาเรือนไทยสามารถชมผลงานได้ทั้ง 2 ด้าน คือ ด้านหน้าและด้านหลังเปรียบเสมือนภายในและภายนอกของห้อง เพราะฉะนั้นจึงได้ติดตั้งผลงานบนฐานรองรับเพื่อให้เดินชมผลงานได้รอบด้าน ซึ่งแต่เดิมการติดตั้งฝาเรือนตามแบบจารีตประเพณีจะทำการติดตั้งเข้ากับพื้นเรือนตามแต่ลักษณะของห้องที่จะทำการกั้นฝา เพราะฉะนั้นฐานที่ตั้งของผลงานจึงเป็นฐานที่จำลองขึ้นมาจากพื้นเรือนซึ่งจะทำเดือไม้ไว้ตรงกลางสำหรับเสียบตัวฝาเรือน ผลงานชิ้นนี้จึงตั้งอยู่บนกึ่งกลางของพื้นเรือนได้ โดยให้ผู้ชมสามารถเข้าไปยืนบนพื้นเรือนและชมผลงานในระยะใกล้ได้

ภาพขั้นตอนการนำเสนอผลงาน

ภาพที่ 36 การนำเสนอผลงานชุดเรือขุด

ภาพที่ 37 การนำเสนอผลงานชุดบันไดเรือน

ภาพที่ 38 การนำเสนอผลงานชุดฝาเรือนไทย

ขั้นตอนการประมวลความคิดเชิงทัศนศิลป์

ทัศนธาตุเป็นสื่อทางสุนทรียภาพที่ศิลปินจะนำเข้ามาประกอบกันให้เป็นผลงานศิลปะ เพื่อสื่อความหมายตามแนวเรื่องหรือแนวความคิดที่เป็นจุดหมาย การประกอบกัน การจัดระเบียบ หรือการประสานกันของทัศนธาตุในผลงานศิลปะทำให้ผลงานมีเอกภาพ ซึ่งเอกภาพเสมือนเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวให้ทัศนธาตุรวมตัวเข้าด้วยกันอย่างสมบูรณ์เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและมีความหมายในตัวเอง⁸ ในหัวข้อนี้จะเป็นการวิเคราะห์ทัศนธาตุในผลงานวิทยานิพนธ์ของข้าพเจ้า

1. รูปทรง (Form)

รูปทรงถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ของข้าพเจ้า รูปทรงในผลงานสามารถแบ่งได้เป็น 2 ส่วน คือ วัตถุทางประเพณีไทยซึ่งเป็นรูปทรงโครงสร้างหลักและรูปทรงการแกะสลักภายในพื้นที่ของซี่ผึ้งซึ่งเป็นส่วนรายละเอียด ในส่วนของวัตถุทาง

⁸ชูลุด นิ่มเสมอ, องค์ประกอบของศิลปะ (กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2538), 27.

ประเพณีซึ่งเป็นรูปทรง โครงสร้างหลักให้ความรู้สึกมั่นคงแข็งแรงสะท้อนถึงวิถีของความเป็นไทย แสดงถึงมนต์ขลังและเป็นมนต์เสน่ห์ที่สามารถดึงดูดผู้ที่พบเห็น ซึ่งรูปทรงของวัตถุบางอย่างสามารถแสดงได้ถึงรูปทรงแห่งชีวิตเพราะได้รับอิทธิพลการสร้างสรรคมาจากรูปทรงทางธรรมชาติ เช่น เรือขุด ได้รับอิทธิพลมาจากรูปทรง ปลาช่อน

ส่วนรูปทรงการแกะสลักบนพื้นผิวขี้ผึ้งซึ่งเป็นส่วนรายละเอียดของผลงาน ได้รับอิทธิพลมาจากภาพจิตรกรรมฝาผนังของไทย ทั้งที่เป็นรูปทรง สิ่งมีชีวิต มนุษย์ ยักษ์ รวมถึงรูปทรงทางธรรมชาติ ซึ่งล้วนเกิดจากการแกะสลักด้วยรายละเอียดที่ทับซ้อนกันทำให้รูปทรงดูราวกับมีความเคลื่อนไหว ยกเว้นแต่รูปทรงของ ตัวพระ ตัวนาง ที่ทำการแกะสลักให้มีขนาดใหญ่กว่ารูปทรงอื่นๆ โดยมีเจตนาแสดงถึง ความมีอำนาจ การมีพลังกำลัง และเป็นจุดเด่นภายในผลงานเพื่อให้รูปทรงการแกะสลักมีเอกภาพเหนือกว่ารูปทรงวัตถุทางประเพณีซึ่งเป็นรูปทรง โครงสร้างหลัก

2. โครงสร้างสี (Color)

การนำวัตถุทางประเพณีไทยมาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ชุดนี้ ทำให้โครงสร้างสีเป็นกลุ่มสีที่มาจากธรรมชาติ เช่น สีของเนื้อไม้ตามลักษณะเดิมที่ไม่มีการเติมแต่งสีใดๆ อย่างผลงานชิ้นเรือขุดที่ใช้ไม้ตะเคียน และผลงานชิ้นบันไดเรือนที่ใช้ไม้เต็งในการสร้างสรรค์โครงสร้างสีโดยรวมจึงเป็นสีเทาของเนื้อไม้ ส่วนผลงานชิ้นฝาเรือนไทยใช้ไม้สักในการสร้างสรรค์ ทำให้โครงสร้างสีเป็นสีน้ำตาลแดง โครงสร้างสีของวัตถุทางประเพณีเหล่านี้มีลักษณะเป็นสีเอกรงค์ โดยค่าของสีจะเป็นสีโทนเดียวกันทั้งชิ้นงาน

ในส่วนรายละเอียดของงานสร้างสรรค์ที่ถูกถ่ายทอดโดยการแกะสลักขี้ผึ้ง จำเป็นต้องใช้ลายเส้นสีขาวเป็นลายแกะสลักซึ่งดูโดดเด่นตัดจากพื้นผิวขี้ผึ้งที่เป็นสีดำ นอกจากนี้การใช้ลายเส้นการแกะสลักสีขาวซึ่งอยู่บนพื้นขี้ผึ้งสีดำนั้น ทำให้รูปทรงการแกะสลักดูราวกับเคลื่อนไหวได้ ลักษณะลายเส้นสีขาวบนพื้นสีดำเช่นนี้ได้รับอิทธิพลมาจากร่องรอยการจารึกที่ปรากฏอยู่ในผลงานศิลปกรรมของไทยโบราณสมัยทวารวดี

3. เส้น (Line)

ลวดลายการแกะสลักขี้ผึ้งภายในผลงานเป็นการใช้ทัศนธาตุเกี่ยวกับเส้น แสดงออกผ่านรูปทรงของเหล่าทวยเทพเทวดา มนุษย์ ยักษ์ และอมมนุษย์ต่างๆ ที่แสดงออกับกิจกรรมเคลื่อนไหว เช่น การปีนป่ายตะเกียกตะกายและดิ้นรนต่อสู้เพื่อพยายามหลีกเลี่ยงหนีเอาตัวรอดของเหล่ายักษ์มาร ซึ่งการแกะสลักลวดลายทั้งหมดนี้เกิดจากการถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกของข้าพเจ้าผ่านลายเส้นที่มีอิสระ เสมือนดั่งเป็นเรื่องราวของสิ่งมีชีวิตที่อยู่ใน โครงสร้างหลักจนสามารถหลอมรวมรูปทรงทั้งหลายให้เข้ากันได้อย่างลงตัว

4. พื้นผิว (Texture)

การสร้างพื้นผิวภายในผลงานแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ พื้นผิวของวัตถุทางประเพณีไทยและพื้นผิวที่เป็นลวดลายการแกะสลักชิ้น

พื้นผิวของวัตถุทางประเพณีไทย เช่น พื้นผิวของลายไม้ ร่องรอยของความเก่าและความเสื่อมสภาพของวัตถุ ซึ่งพื้นผิวเหล่านี้สามารถถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกของความเก่าแก่โบราณที่คล้ายมีมนต์ขลังบางอย่างซ่อนอยู่ได้เป็นอย่างดี

พื้นผิวที่เป็นลวดลายการแกะสลักชิ้น ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยกระตุ้นให้ผู้ชมได้พิจารณาผลงานอย่างใกล้ชิดและลึกซึ้งยิ่งขึ้น และช่วยให้ผลงานมีความสมบูรณ์ทั้งในด้านการแสดงออกทางเทคนิควิธีการ และยังเป็นส่วนเติมเต็มพื้นผิววัตถุทางประเพณีที่ขาดหายไป

5. มิติ (Dimension)

เนื่องจากผลงานวิทยานิพนธ์ชุดนี้เป็นผลงานศิลปะประเภทสื่อประสมที่มีลักษณะ 3 มิติ รูปแบบเดียวกับงานประติมากรรม จึงสามารถมองผลงานได้รอบด้านผ่านมุมมองที่หลากหลาย เกิดระยะใกล้ไกล คือ ความลึกที่เป็นมิติจริง

การจัดวางผลงานในพื้นที่ที่จะทำการติดตั้งก็เปรียบเสมือนเป็นการจัดองค์ประกอบภาพลงบนผืนผ้าใบ เพียงแต่มิติจะเกิดขึ้นได้จริงจากการมองผลงานผ่านระยะสายตาโดยรอบ รวมถึงรูปทรงของวัตถุทางประเพณีไทยที่สามารถมองในมุมมองที่แตกต่างกันในแต่ละด้าน ทำให้ผลงานเกิดมีมิติที่น่าสนใจ

บทที่ 4

การสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์

การสร้างสรรค์ผลงานในแนวทางส่วนตัวให้มีความสมบูรณ์ตามจุดมุ่งหมาย มีความลงตัวทางการแสดงออกด้วยเทคนิควิธีการและการแสดงออกด้านแนวความคิด จำเป็นต้องทำการศึกษาทดลองและค้นหากระบวนการสร้างสรรค์เป็นระยะๆอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ผลงานที่สร้างสรรค์ออกมาตรงกับความรู้สึกส่วนตัว โดยสามารถลำดับการพัฒนาการสร้างสรรค์ผลงานได้ดังต่อไปนี้

การสร้างสรรค์ผลงานระยะก่อนวิทยานิพนธ์

ผลงานระยะก่อนวิทยานิพนธ์ มีแนวทางการสร้างสรรค์เป็นศิลปะไทยที่ใช้สื่อทางทัศนศิลป์หลายประเภท เป็นการนำวัตถุทางประเพณีไทยที่เกิดการเสื่อมสภาพมาเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ ได้แก่ เรือขุด ที่มีเพียงครั้งลำมาทำการต่อเติมในส่วนที่ขาดหายไป โดยการนำเอาซี่ฝั้งมาสร้างรูปทรงตามแบบเรือขุดที่มีอยู่เดิม แล้วทำการแกะสลักซี่ฝั้งซึ่งแสดงเรื่องราวเกี่ยวกับชาตุน้ำมาใช้ในการสร้างสรรค์ผสมผสานกับรูปทรงอิสระตามจินตนาการส่วนตัว

ในส่วนของรูปทรงเรือขุดที่สร้างขึ้นใหม่จากซี่ฝั้ง มีการนำเสนอโครงสร้างภายในที่ถูกสร้างขึ้นมาจากเหล็กเส้น เพื่อต้องการเน้นให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างของเดิมและของที่สร้างขึ้นใหม่ได้อย่างชัดเจน กล่าวคือส่วนที่สร้างขึ้นใหม่ไม่ใช่เป็นการนำซี่ฝั้งไปพอกทับเรือขุดที่มีอยู่เดิมแต่เป็นการพอกซี่ฝั้งทับ โครงเหล็กที่ทำการจำลองขึ้นมาจากโครงสร้างเดิม

ปัญหาในการสร้างสรรค์ผลงานระยะก่อนวิทยานิพนธ์

เนื่องจากผลงานระยะก่อนวิทยานิพนธ์เป็นการเริ่มต้นของการนำวัตถุทางประเพณีไทยมาใช้ในการสร้างสรรค์ จึงเสมือนเป็นการทดลองการสร้างสรรค์เพราะฉะนั้นจึงพบปัญหาหลายด้าน ซึ่งสามารถจำแนกปัญหาต่างๆได้ดังนี้

1. ปัญหาด้านการค้นคว้าและการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุทางประเพณีไทยไม่เพียงพอ ทำให้เรื่องราวที่นำมาใช้ในการแกะสลักซี่ฝั้งที่เป็นรายละเอียดของผลงาน ไม่สัมพันธ์กับวัตถุทางประเพณีเท่าที่ควร เพราะเมื่อทำการศึกษาข้อมูลวัตถุทางประเพณีอย่างจริงจังในภายหลัง ทำให้

ทราบถึงคติความเชื่อพื้นบ้านที่เกี่ยวข้องกับวัตถุ ซึ่งสามารถนำมาใช้ในงานสร้างสรรค์การแกะสลัก ไม้ซี้ได้อย่างลงตัวยิ่งขึ้น

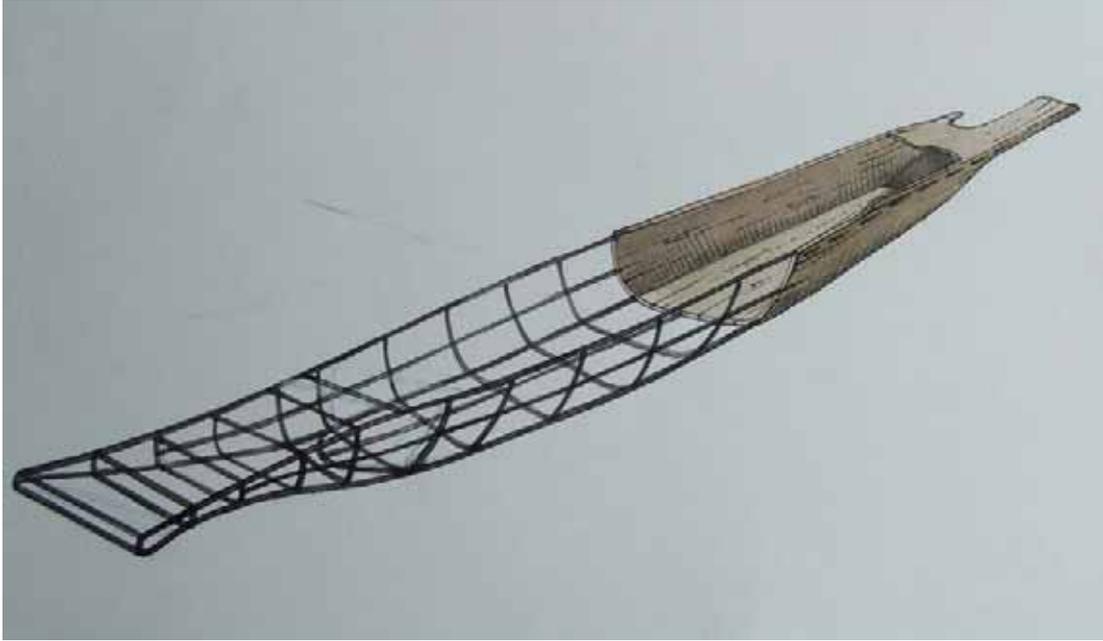
2. เนื่องจากผลงานระยะก่อนวิทยานิพนธ์ใช้เรือขุดครึ่งลำในการสร้างสรรค์ ทำให้ รูปทรงวัตถุทางประเพณีไทยกับรูปทรงไม้ซี้ที่ทำขึ้นใหม่มีขนาดเท่ากัน ซึ่งในเบื้องต้นของการ สร้างสรรค์ไม่มีการนำเสนอโครงสร้างภายในรูปทรงไม้ซี้ซึ่งทำขึ้นจากเหล็กเส้น ทำให้ผู้ชมผลงาน เข้าใจว่ารูปทรงที่ทำขึ้นใหม่เกิดจากการนำไม้ซี้มาพอกทับบนเรือขุดอีกครึ่งลำที่เหลือ ทำให้ผลงาน ถูกตีความหมายในลักษณะอื่น ซึ่งจะไม่ตรงกับแนวคิดในการสร้างสรรค์ของข้าพเจ้า

3. เนื่องจากการเชื่อมรูปทรงวัตถุทางประเพณีไทยกับรูปทรงไม้ซี้ทั้ง 2 รูปทรงนี้ ซึ่งเป็น รูปทรงเรือขุดอย่างละครึ่งลำ เมื่อนำมาต่อกันจะกลายเป็นรูปทรงเรือขุดทั้งลำอย่างสมบูรณ์แบบ แต่ รูปทรงที่ถูกต่อประกอบเข้ากันได้เป็นอย่างดี ทำให้การนำเสนอความคิดเรื่องความต่างระหว่างวัตถุ ดั้งเดิมและวัตถุที่สร้างขึ้นใหม่ไม่เด่นชัดพอ ข้าพเจ้าจึงแก้ปัญหาด้วยการจัดวางผลงานแบบแยก ชิ้นส่วนเรือทั้งสองให้ห่างจากกันประมาณครึ่งเมตร เพราะเมื่อวางรูปทรงห่างกันแล้วแนวความคิด ภายในผลงานเกี่ยวกับการ ซ่อมเสริม ต่อเติม วัตถุทางประเพณีจะมีความหมายและเกิดนัยยะที่ สมบูรณ์มากกว่าการนำรูปทรงเรือทั้ง 2 รูปทรงมาคิดเข้าด้วยกัน ซึ่งปัญหานี้จะเป็นประโยชน์ต่อการ สร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ ทั้งในด้านการจัดวางผลงานและการกำหนดรูปทรงไม้ซี้ให้มีความ เหมาะสมกับรูปทรงวัตถุทางประเพณีต่อไป

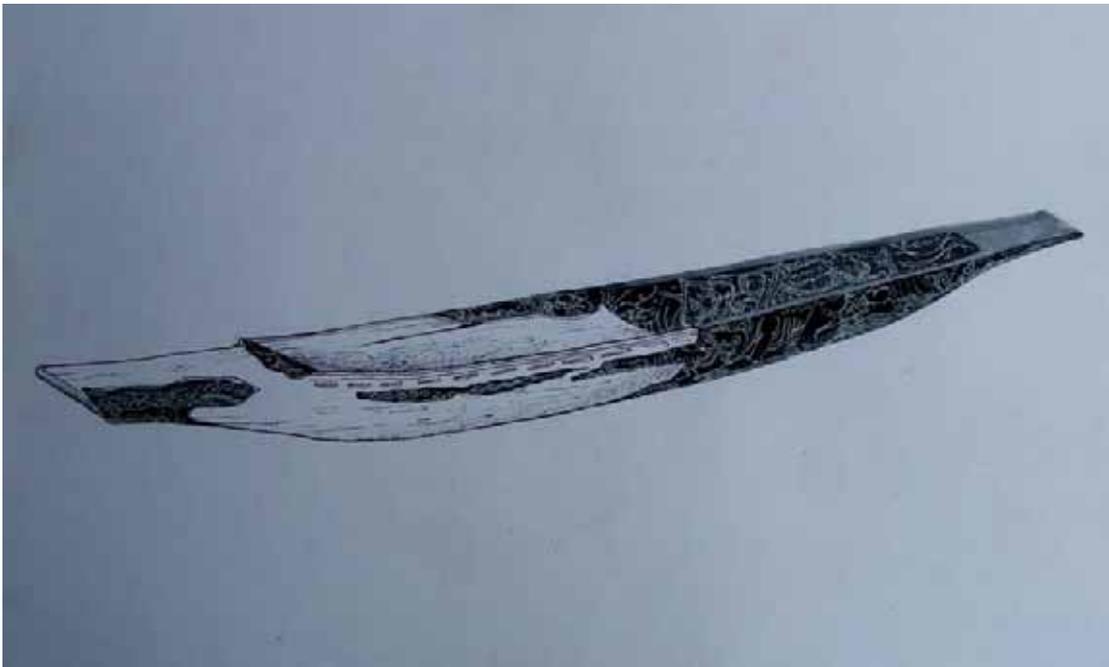
4. พื้นที่ในการนำเสนอผลงาน จากประสบการณ์การติดตั้งผลงานทำให้รู้ว่าการติดตั้ง ผลงานที่มีขนาดใหญ่ พื้นที่ (Space) ในการนำเสนอต้องมีขนาดพอเหมาะกับผลงาน ถ้าพื้นที่มีขนาด กว้างเกินไปผลงานจะดูไม่มีพลังและไม่ดึงดูดสายตา แต่ถ้าพื้นที่มีขนาดเล็กเกินไปจะทำให้รู้สึกอึดอัด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุทางประเพณีและแนวความคิดของผลงานแต่ละชิ้นว่าต้องการแสดงออกทาง ความรู้สึกกับพื้นที่ที่นำเสนอผลงานในลักษณะใด

จากการสร้างสรรค์และทำการวิเคราะห์ปัญหาในผลงานระยะก่อนวิทยานิพนธ์ ทำให้ ทราบถึงปัญหาดังกล่าวและได้ทำการแก้ปัญหาเหล่านี้ โดยนำประสบการณ์ที่ได้ไปปรับใช้กับการ สร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ภาพการสร้างสรรค์ผลงานระยะก่อนวิทยานิพนธ์

ภาพที่ 39 โครงสร้างภายในแบบร่างผลงานชุดเรือชุด ผลงานระยะก่อนวิทยานิพนธ์

ภาพที่ 40 โครงสร้างแบบร่างผลงานชุดเรือชุด ผลงานระยะก่อนวิทยานิพนธ์

ภาพที่ 41 ผลงานชุดเรือขุด ผลงานระยะก่อนวิทยานิพนธ์

ภาพที่ 42 การนำเสนอผลงานชุดเรือขุด ผลงานระยะก่อนวิทยานิพนธ์

ภาพที่ 43 รูปทรงผลงานชุดเรือขุด รูปทรงส่วนจี้ผึ้งและรูปทรงส่วนเรือขุดอย่างละครึ่งลำ ผลงาน
ระยะก่อนวิทยานิพนธ์

ภาพที่ 44 ลวดลายการแกะสลักจี้ผึ้งบนผลงานชุดเรือขุด ผลงานระยะก่อนวิทยานิพนธ์

การสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์

เป็นผลงานที่ทำการสร้างสรรค์และพัฒนาต่อเนื่องมาจากผลงานระยะก่อนวิทยานิพนธ์ ซึ่งยังคงความคิดในการสร้างสรรค์ที่มาจากแนวความคิดเดิม คือ การนำวัตถุทางประเพณีที่ผ่านการใช้งานและผ่านกาลเวลาจนเกิดการผุพัง สึกกร่อน มาทำการสร้างสรรค์ โดยจัดการกับความเสื่อมสภาพเหล่านั้นด้วยการผสมผสาน ซ่อมเสริม ต่อเติม รูปทรงด้วยเทคนิคการพอกและการแกะสลักจี๊ฟิ่ง แต่มีการปรับเปลี่ยนวัตถุทางประเพณีไทยและพัฒนากระบวนการแสดงออก พร้อมทั้งนำปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นจากผลงานระยะก่อนวิทยานิพนธ์มาปรับใช้ให้ผลงานมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น การสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์มีทั้งหมด 3 ชิ้น ได้แก่

1. ผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 1

เป็นการนำเรือขุด ซึ่งเป็นวัตถุทางประเพณีไทยมาทำการผสมผสาน ซ่อมเสริม ต่อเติมด้วยเทคนิคการพอกและการแกะสลักจี๊ฟิ่ง โดยเฉพาะในส่วนท้องเรือที่เกิดการผุพัง สึกกร่อน เป็นพื้นที่ที่นำเสนอเรื่องราวความคิดความเชื่อเกี่ยวกับ แม่น้ำนาง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของคติพื้นบ้านที่เชื่อว่ามีเทพธิดารักษาพยาบาลหนะที่ใช้สัญจรทางน้ำแสดงผ่านรูปทรงตัวนางที่ดูทรงพลังอำนาจ ซึ่งเป็นจุดศูนย์กลางขององค์ประกอบและใช้เป็นจุดเด่นภายในผลงาน ส่วนรายละเอียดได้ทำการแกะสลักรูปทรงของ ยักษ์ มาร ภายในลายเส้นท้องน้ำซึ่งเจตนาสื่อความหมายแสดงถึงภัยอันตราย ส่วนวิธีการนำเสนอผลงานเป็นการจำลองการเก็บเรือขุดบนฝั่งตามรูปแบบของการเก็บเรือของชนพื้นบ้าน

2. ผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 2

บันไดเรือน เป็นวัตถุทางประเพณีไทยที่มีชิ้นส่วนต่างๆประกอบเข้าด้วยกัน เมื่อทำการซ่อมเสริม ต่อเติม ในส่วนที่เกิดการผุพังแล้ว จึงต้องพอกจี๊ฟิ่งตามลักษณะชิ้นส่วนนั้นด้วยการเสริมต่อโครงสร้างภายในด้วยเหล็กเส้นและตาข่ายลวด จากนั้นจึงพอกจี๊ฟิ่งทับบางส่วนปล่อยให้เห็นโครงสร้างภายใน โดยมีเจตนาแนะนำเสนอ โครงเหล็กเส้นและตาข่ายลวดที่อยู่ภายในจี๊ฟิ่งด้วย ส่วนเรื่องราวที่ใช้ในการแกะสลักเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับความเชื่อเรื่อง สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ทำการแกะสลักเป็นลายเส้นตามโครงสร้างของพื้นผิวจี๊ฟิ่ง นำเสนอผลงานด้วยวิธีการติดตั้งชิ้นงานบนฝาผนังสีขาวเพื่อเน้นเนื้อหาสาระและรูปทรงของบันไดให้ดูเด่นชัดยิ่งขึ้น

3. ผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 3

ผลงานชุดฝาเรือนไทย เป็นผลงานที่ถูกคิดตั้งไว้กับฐานรองพื้นเรือนที่จัดทำขึ้น โดยเฉพาะ ผู้ชมสามารถขึ้นไปบนฐานพื้นเรือนและเดินชมผลงานได้ทั้ง 2 ด้าน คือ ด้านหน้าและด้านหลังซึ่งเปรียบเสมือนผนังภายในและภายนอกห้อง ตัวผนังทำจากฝาเรือนเก่าที่นำมาซ่อมเสริม ต่อเติม จี๊ฟิ่งบนฝาเรือนตามตำแหน่งของชิ้นส่วนที่เกิดการผุพัง โดยจะเน้นพื้นที่ที่เป็นงานแกะสลัก

จีฟิ่ง ซึ่งนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับผีบ้านผีเรือนและเทพทวารบาลที่คอยปกป้องคุ้มครองคนในบ้านเรือนให้อยู่เย็นเป็นสุข ผ่านรูปแบบงานแกะสลักที่ได้รับอิทธิพลมาจากภาพจิตรกรรมไทยแบบประเพณี เพื่อแสดงถึงความศักดิ์สิทธิ์เหมือนภาพจิตรกรรมฝาผนังภายในโบสถ์และวิหาร ประกอบกับการนำเสนอผลงานที่เป็นแบบจำลองพื้นที่ของสถาปัตยกรรมไทย โดยติดตั้งฝาเรือนเข้ากับฐานรองรับทำให้ผลงานดูโดดเด่นและสามารถสร้างบรรยากาศของความศักดิ์สิทธิ์ตามแบบคติความเชื่อพื้นบ้านได้เป็นอย่างดี

ปัญหาในการสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์

ในการสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ส่วนใหญ่จะพบปัญหาในขณะทำการสร้างสรรค์ผลงานเสร็จสมบูรณ์แล้ว ซึ่งปัญหาต่างๆสามารถทำการแก้ไขให้มีความสมบูรณ์ก่อนถึงขั้นตอนการนำเสนอผลงาน โดยสามารถจำแนกปัญหาต่างๆได้ดังนี้

1. ปัญหาการแกะสลักลวดลายบนพื้นผิวจีฟิ่งมากเกินไป ทำให้รูปทรงลายเส้นการแกะสลักในบางส่วนดูล้นตาและแข็งกระด้าง ปัญหาเกิดจากการใช้จีฟิ่งสีดำเป็นพื้นในการแกะสลักลายละเอียดส่วนต่างๆ ทำให้ข้าพเจ้าไม่สามารถเห็นลวดลายการแกะสลักที่ชัดเจนว่างานที่เสร็จสมบูรณ์จะเป็นอย่างไร จนกว่าจะทำการถอดลายเส้นการแกะสลักด้วยปูนซีเมนต์ขาวผสมทรายถึงจะเห็นลายเส้นสีขาวของการแกะสลักที่ชัดเจน

ข้าพเจ้าได้ทำการแก้ปัญหาดังกล่าวด้วยการกำหนดรูปทรงและขนาดของลวดลายที่ซับซ้อนให้ชัดเจนก่อนลงมือแกะสลัก โดยทำการแกะสลักลายเส้นรอบนอกก่อนจึงทำการแกะสลักลายละเอียดภายในให้รูปทรงแต่ละส่วนมีความพอดีไม่มากไม่น้อยจนเกินไป ทั้งนี้การแก้ปัญหาอีกระดับหนึ่งคือการแต่งสีปูนซีเมนต์ขาวด้วยสีอะครายลิกในขั้นตอนสุดท้ายของการสร้างสรรค์ ซึ่งการแต่งสีก็สามารถทำให้ดูคล้ายร่องรอยการเกาะเกาะฟูกร่อนของพื้นผิวจีฟิ่งได้ และทำให้รูปทรงของการแกะสลักมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

2. ปัญหารูปทรงที่เกิดจากการแกะสลักจีฟิ่งไม่โดดเด่นเท่าที่ควร เนื่องจากวัสดุทางประเพณีไทยที่ใช้ในการสร้างสรรค์เป็นรูปทรงที่มีเอกภาพและมีความสมบูรณ์แบบอยู่ในตัว ประกอบกับการนำเสนอผลงานที่เป็นการจำลองสภาพการใช้สอยวัสดุทางประเพณีตามที่เป็นอยู่จริง ทำให้รูปทรงของวัสดุทางประเพณีมีความโดดเด่นกว่ารูปทรงที่เกิดจากการแกะสลักจีฟิ่งเหมือนรูปทรงโครงสร้างหลักกับรูปทรงโครงสร้างละเอียดเกิดความไม่สมดุลกัน ทั้งนี้ลวดลายการแกะสลักจีฟิ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งในการสร้างสรรค์ผลงานเช่นเดียวกับวัสดุทางประเพณี ข้าพเจ้าจึงแก้ปัญหาโดยการกำหนดสัดส่วนของพื้นที่รูปทรงการแกะสลักจีฟิ่งกับพื้นที่

รูปทรงวัตถุทางประเพณีให้มีความเหมาะสมและมีความสมดุลซึ่งกันและกัน เพื่อให้รูปทรงการแกะสลักชิ้นนี้มีความสำคัญมากยิ่งขึ้น

การแก้ปัญหาในส่วนต่างๆดังที่กล่าวมา ทำให้ผลงานวิทยานิพนธ์ในหัวข้อเรื่อง “การสร้างสรรค์จากวัตถุไทยที่เสื่อมสภาพ” มีความสมบูรณ์และสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของแนวทางการสร้างสรรค์ตามความรู้สึกของข้าพเจ้าได้เป็นอย่างดี

ภาพการสร้างสรรค์ผลงานระยะวิทยานิพนธ์

ภาพที่ 45 ผลงานชุดเรือขุด ผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 1

ภาพที่ 46 ผลงานชุดเรือขุด ผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 1

ภาพที่ 47 รายละเอียดของผลงานชุดเรือขุด ผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 1

ภาพที่ 48 ลวดลายการแกะสลักไม้บนผลงานชุดเรือขุด ผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 1

ภาพที่ 49 ผลงานชุดบันไดเรือน ไคเรือน ผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 2

ภาพที่ 50 ผลงานชุดบันไดเรื่อน ผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 2

ภาพที่ 51 รายละเอียดของผลงานชุดบันไดเรื่อน ผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 2

ภาพที่ 52 ลวดลายการแกะสลักจี๊ผึ้งบนผลงานชุดบันไดเรือน ผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 2

ภาพที่ 53 ลวดลายการแกะสลักจี๊ผึ้งบนผลงานชุดบันไดเรือน ผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 2

ภาพที่ 54 ผลงานชุดฝาเรือนไทย ผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 3

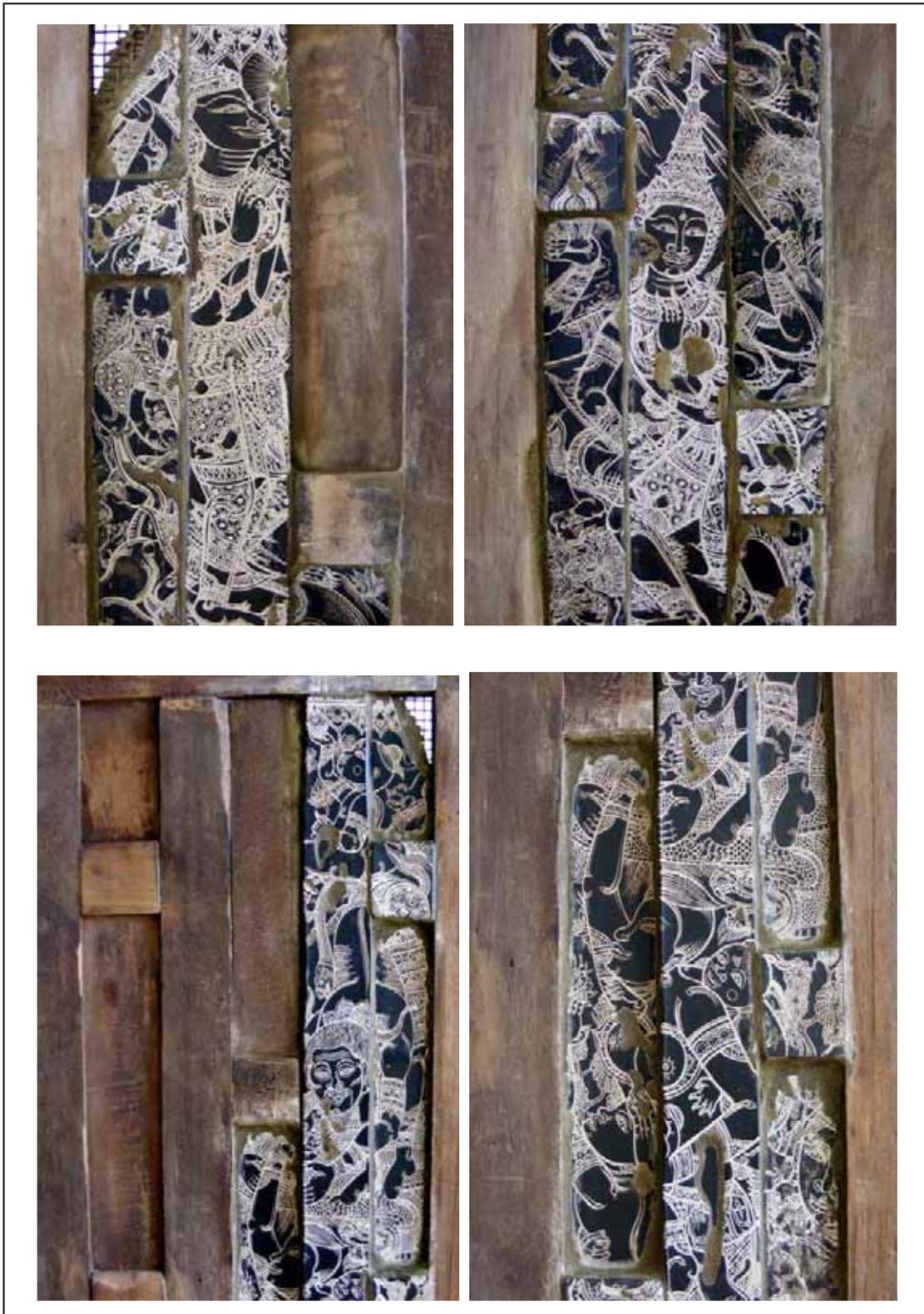
ภาพที่ 55 ผลงานชุดฝาเรือนไทย ผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 3

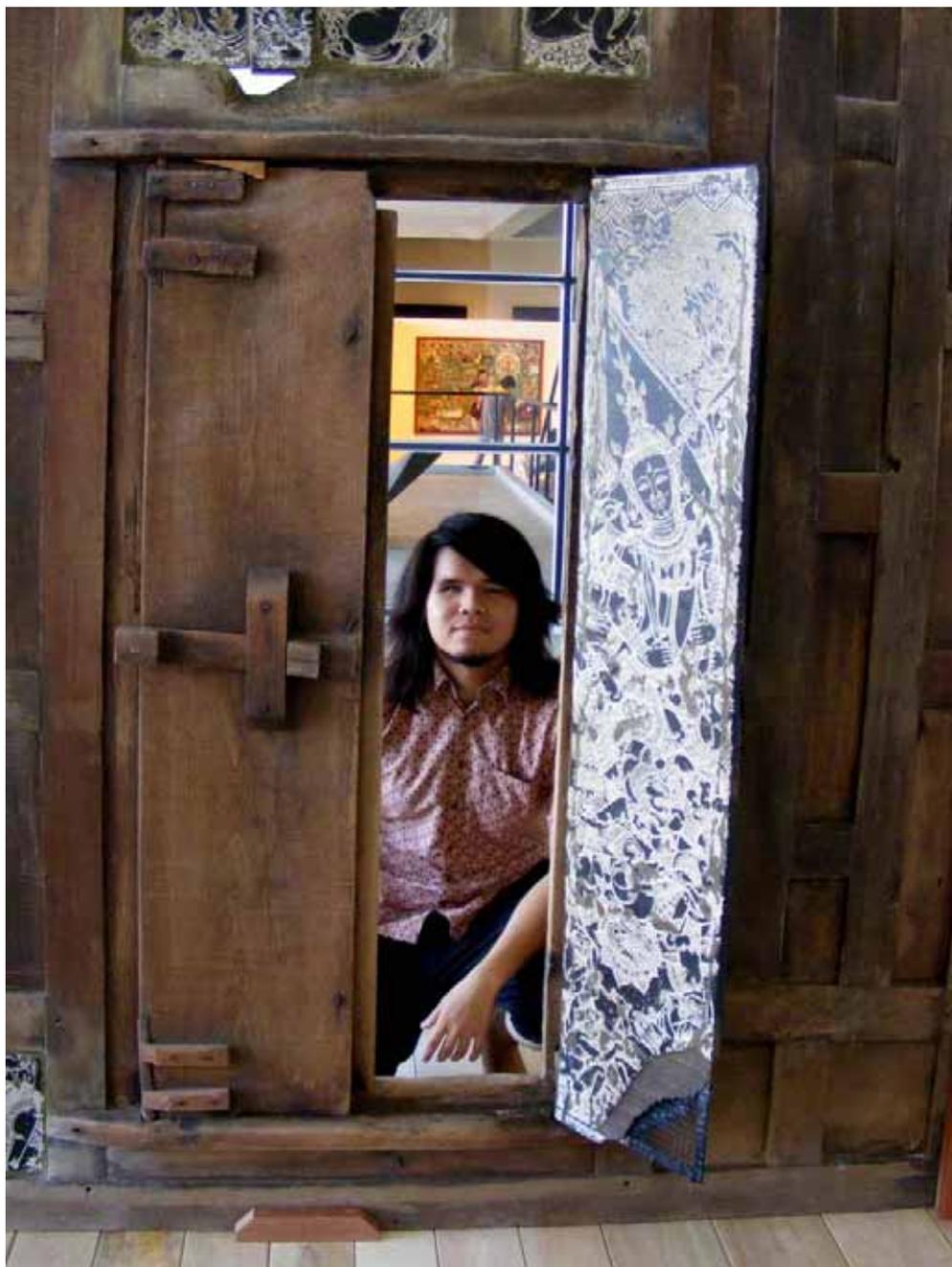
ภาพที่ 56 รายละเอียดของผลงานชุดฝาเรือนไทย ผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 3

ภาพที่ 57 รายละเอียดของผลงานชุดฝาเรือนไทย ผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 3

ภาพที่ 58 ลวดลายการแกะสลักฉลุไม้บนผลงานชุดผ้าเรือนไทย ผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 3

ภาพที่ 59 การให้ผู้ชมเข้ามามีส่วนร่วมกับผลงานชุดฝาเรือนไทย ผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 3

บทที่ 5

สรุปการสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์

การสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ของข้าพเจ้าในหัวข้อเรื่อง “การสร้างสรรค์จากวัตถุไทยที่เสื่อมสภาพ” เป็นการนำประสบการณ์ชีวิตที่สัมผัสกับวัตถุทางประเพณีไทยมาสร้างสรรค์เป็นผลงานศิลปะ ซึ่งวัตถุทางประเพณีเหล่านี้สามารถสะท้อนคุณค่าทางภูมิปัญญาของชนชาติไทย ในการสร้างสรรค์วัตถุทางประเพณีอย่างวิจิตรบรรจง การนำวัตถุทางประเพณีมาใช้สอยในชีวิตประจำวันล้วนมีคุณค่าทางความงามและมีเอกลักษณ์ของความเป็นไทย รวมถึงตัววัตถุมีการสอดแทรกคติความเชื่อพื้นบ้านที่เกี่ยวข้องกับวัตถุได้อย่างมีมนต์ขลัง ให้ความรู้สึกลึกลับ และมีความลึกซึ้งทางจิตวิญญาณ สิ่งที่กำลังมาทั้งหมดนี้ส่งผลให้ข้าพเจ้าเกิดแรงบันดาลใจในการนำวัตถุทางประเพณีมาสร้างสรรค์เป็นผลงานศิลปะ ซึ่งเป็นการผสมผสานวัตถุทางประเพณีกับเรื่องราวคติความเชื่อพื้นบ้าน ก่อให้เกิดความรู้สึกถึงพลังซึ่งไม่สามารถสัมผัสได้ด้วยตาแต่สามารถสัมผัสได้ด้วยใจ

จากความสำคัญดังกล่าวทำให้เกิดการแสดงออกในรูปแบบของงานศิลปะไทยที่ใช้สื่อทางทัศนศิลป์หลายประเภท ซึ่งเป็นการจัดการกับวัตถุทางประเพณีที่ผ่านการใช้งาน ผ่านสภาพของกาลเวลาจนกระทั่งเกิดการผุพัง สึกกร่อน มาสร้างสรรค์เป็นผลงานวิทยานิพนธ์ โดยมีขั้นตอนตั้งแต่การศึกษาข้อมูลวัตถุทางประเพณีที่นำมาใช้ในการสร้างสรรค์ ศึกษาข้อมูลจารีตประเพณีและคติความเชื่อพื้นบ้าน ศึกษาการจัดการกับวัตถุทางประเพณีในกระบวนการต่างๆ เช่น ศึกษาวิธีการซ่อมเสริม ต่อเติม เทคนิคการพอกและการแกะสลักขี้ผึ้ง รวมถึงการออกแบบและกำหนดรูปทรง ลวดลายการแกะสลักขี้ผึ้งภายในผลงาน ซึ่งได้รับอิทธิพลจากภาพจิตรกรรมไทยแบบประเพณีและร่องรอยการจารึกที่ปรากฏอยู่ในผลงานศิลปกรรมของไทยโบราณสมัยทวารวดี ตลอดจนการนำเสนอผลงานที่ต้องคำนึงถึงปัจจัยของพื้นที่ในการติดตั้ง เพื่อให้ทุกกระบวนการของการสร้างสรรค์สอดคล้องกับเนื้อหาสาระตรงตามจุดมุ่งหมายที่ข้าพเจ้ากำหนดไว้

ข้าพเจ้ามีความหวังว่าการศึกษาค้นคว้าและการปฏิบัติงานวิทยานิพนธ์ชุดนี้ สามารถเป็นแนวทางการพัฒนาการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะของข้าพเจ้าในอนาคต และเป็นแนวทางการสร้างสรรค์ศิลปะไทยร่วมสมัย ซึ่งสามารถคงคุณค่าเอกลักษณ์และแนวความคิดของชนชาติไทยที่ดีงามสืบต่อไป

บรรณานุกรม

จุลทัศน์ พยาฆรานนท์. เรือนไทยภาคกลาง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษรสัมพันธ์ สํารายราษฎร,
2524.

ชลูด นิ่มเสมอ. องค์ประกอบของศิลปะ. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2538.

น.ณ ปากน้ำ[นามแฝง]. ศิลปะแห่งอาณาจักรไทยโบราณ. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2520.

ประจวบ เอี่ยมผู้ช่วย. ศิลปะโบราณคดีของไทย. กรุงเทพฯ : สถาบันราชภัฏ สวนคูสิต, 2537.

เศรษฐมนันตร์ กาญจนกุล. เทพทวารบาล. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แสงดาว, 2548.

สุนทร ชุตินทรานนท์. เรือวัฒนธรรมชาวน้ำลุ่มเจ้าพระยา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แปลน โมทีฟ,
2545.

ภาคผนวก

รายละเอียดผลงานการสร้างสรรค์

ผลงานการสร้างสรรค์ระยะก่อนวิทยานิพนธ์

1. ชื่อผลงาน : การกำเนิดใหม่จากความเสื่อมสภาพ
- เทคนิค : เรือขุด, เหล็ก, ไม้, ปูนซีเมนต์ขาว, ทราาย
- ขนาด : กว้าง135 X ยาว820 X ลึก45 เซนติเมตร
- ปีที่สร้าง : พ.ศ. 2551

ผลงานการสร้างสรรค์ระยะวิทยานิพนธ์

2. ชื่อผลงาน : มนต์ขลัง ลึกลับ เหนือธรรมชาติ สัมผัสได้ด้วยใจ (หมายเลข1)
- เทคนิค : เรือขุด, เหล็ก, ไม้, ปูนซีเมนต์ขาว, ทราาย
- ขนาด : กว้าง155 X ยาว750 X ลึก77 เซนติเมตร
- ปีที่สร้าง : พ.ศ. 2552

3. ชื่อผลงาน : มนต์ขลัง ลึกลับ เหนือธรรมชาติ สัมผัสได้ด้วยใจ (หมายเลข2)
- เทคนิค : บ้านไคเรื่อน, เหล็ก, ไม้, ปูนซีเมนต์ขาว, ทราาย
- ขนาด : กว้าง145 X ยาว357 X ลึก220 เซนติเมตร
- ปีที่สร้าง : พ.ศ. 2552

4. ชื่อผลงาน : มนต์ขลัง ลึกลับ เหนือธรรมชาติ สัมผัสได้ด้วยใจ (หมายเลข3)
- เทคนิค : ฝาเรือนไทย, เหล็ก, ไม้, ปูนซีเมนต์ขาว, ทราาย
- ขนาด : กว้าง340 X ยาว400 X ลึก225 เซนติเมตร (รวมฐานงาน)
- ปีที่สร้าง : พ.ศ. 2552

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – สกุล	นายอริวัฐ งามนิตย์
เกิด	5 มิถุนายน 2526 กรุงเทพฯ
ที่อยู่	100/186 ซ.5 หมู่บ้านนักกีฬาแหลมทอง ถ.กรุงเทพกรีฑา หมู่16 ข.สะพานสูง จ.กรุงเทพฯ 10240
โทร	085-0571937,02-7359568
E-mail	envyglider@hotmail.com

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2538	โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
พ.ศ. 2542	วิทยาลัยช่างศิลป์ลาดกระบัง กรมศิลปากร
พ.ศ. 2545	ศิลปบัณฑิตเกียรตินิยมอันดับ2 ภาควิชาศิลปไทย คณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
พ.ศ. 2550	ศิลปมหาบัณฑิต คณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ประวัติรับทุนการศึกษา

พ.ศ. 2552	ทุนมูลนิธิรัฐบุรุษ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์
-----------	---

ประวัติการแสดงผลงาน

พ.ศ. 2543	- นิทรรศการภาพโปสเตอร์ภายใต้หัวข้อ “สิ่งเสพติดเป็นพิษต่อ เยาวชน” วิทยาลัยช่างศิลป์ลาดกระบัง กรมศิลปากร
พ.ศ. 2544	- นิทรรศการประติมากรรมปั้นทรายเทศกาลสงกรานต์ ครั้งที่ 1 โดยบริษัท มีเดียมิคซ์จำกัด
พ.ศ. 2545	- นิทรรศการประติมากรรมปั้นทรายเทศกาลสงกรานต์ ครั้งที่ 2 โดยบริษัท มีเดียมิคซ์จำกัด
พ.ศ. 2548	- นิทรรศการศิลปกรรม อมตะอาร์ตอวอร์ด ครั้งที่ 2 โดยมูลนิธิ อมตะ

- พ.ศ. 2549 - นิทรรศการผลงานจิตรกรรม พานาโซนิก ครั้งที่ 8
โดยบริษัท พานาโซนิกจำกัดมหาชน
- นิทรรศการผลงานจิตรกรรม บัวหลวง ครั้งที่ 28
โดยมูลนิธิ ธนาคารกรุงเทพ
- นิทรรศการศิลปกรรมร่วมสมัยศิลปินรุ่นใหม่เยาว์ ศิลป์ พีระศรี
ครั้งที่ 23
- พ.ศ. 2550 - นิทรรศการศิลปนิพนธ์ นักศึกษาชั้นปีที่ 5 ศิลปบัณฑิต
คณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์
มหาวิทยาลัยศิลปากร
- พ.ศ. 2551 - นิทรรศการศิลปกรรม ปตท. ครั้งที่ 24 ภายใต้อำนาจ
“สภาวะโลกร้อน” โดยบริษัท ปตท.พลังไทยเพื่อไทย
- พ.ศ. 2552 - นิทรรศการศิลปกรรมแห่งชาติ ครั้งที่ 55
ประเภท ศิลปะสื่อประสม
- พ.ศ. 2553 - การประชุมวิชาการและเสนอผลงานวิจัยสร้างสรรค์ ศิลปากร
วิจัย ครั้งที่ 3 ณ ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบ
พระชนมพรรษา มหาวิทยาลัยศิลปากร พระราชวังสนาม
จันทร์ นครปฐม

เกียรติประวัติ

- พ.ศ. 2543 - รางวัลชนะเลิศ ภาพจิตรกรรมลายรดน้ำ
ผลงานนักศึกษา วิทยาลัยช่างศิลป์ลาดกระบัง กรมศิลปากร
- รางวัลอันดับที่ 3 ผลงานประติมากรรมปูนต้ำ
ผลงานนักศึกษา วิทยาลัยช่างศิลป์ลาดกระบัง กรมศิลปากร
- พ.ศ. 2544 - รางวัลอันดับที่ 2 ภาพโปสเตอร์ภายใต้อำนาจ “คำขวัญวันพ่อ”
วิทยาลัยช่างศิลป์ลาดกระบัง กรมศิลปากร
- พ.ศ. 2551 - ได้รับการคัดเลือกเป็นศิลปินรับเชิญอันดับที่ 3 ไปร่วมทำ
ผลงานที่ เวอร์มอนสตูดิโอเซนเตอร์ (Vermont Studio
Center) ภายใต้อำนาจโครงการ Asian Fellowship Artist ประเทศ
สหรัฐอเมริกา